

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

**VOLNÝ ČAS A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY DĚTÍ
V DĚTSKÉM DOMOVĚ LEDCE**

**LEISURE AND RECREATIONAL ACTIVITIES FOR CHILDREN'S
IN AN ORPHANAGE LEDCE**

Bakalářská práce

RENATA PINKAVOVÁ

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Lautnerová

PRAHA 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Daniely Lautnerové.

V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 4. 3. 2014

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí práce PhDr. Daniele Lautnerové za odborné a laskavé vedení mé bakalářské práce, za podněty, připomínky a rady při jejím vytváření.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématem volného času a volnočasových aktivit dětí v Dětském domově Ledce. Teoretická část popisuje funkce a definice volného času, principy výchovy ve volném čase, dále zahrnuje kapitolu o ústavní a ochranné výchově s její charakteristikou. Praktická část seznamuje s historií a charakteristikou samotného domova, s prací vychovatele a života dětí v něm, podává přehled o využívání volného času a volnočasových aktivit dětí v domově. Poslední kapitola se zabývá výzkumným šetřením, jehož cílem je zjistit spokojenost dětí s možnostmi trávení volného času a nabídkou zájmových kroužků, vyvrací nebo potvrzuje stanovené hypotézy.

Klíčová slova

volný čas, volnočasové aktivity, zájmy dětí, ústavní výchova, dětský domov, děti, vychovatel

Abstract

This bachelor thesis addresses the topic of leisure time and leisure activities of children living in the Children's Home in Ledce. The theoretical part of the thesis concentrates on the function and definition of free time and main principles of free-time education. It also includes a chapter on protective and institutional education and its characteristics. Introducing the history and characteristics of the children's home itself, the practical part also concentrates on the lives of the children living in it, the work of the educators, and it also presents a summary of how free time and leisure activities are handled by the children. Research findings that aim to make a survey on children's satisfaction with leisure opportunities and the portfolio of special interest classes represent the main part of the last chapter. The goal here is to either disprove or confirm the hypothesis set out.

Keywords

leisure time, recreational activities, children's range of interests, institutional education, children's home, children, educator

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část	9
1 Volný čas	9
1.1 Definice volného času.....	9
1.2 Funkce volného času.....	10
1.3 Principy výchovy ve volném čase.....	12
2 Ústavní a ochranná výchova	15
2.1 Charakteristika ústavní a ochranné výchovy.....	15
2.2 Charakteristika školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.....	16
Praktická část	18
3 Dětský domov Ledce	18
3.1 Historie Dětského domova Ledce	18
3.2 Charakteristika zařízení.....	18
3.3 Práce vychovatele.....	19
3.4 Život dětí v DD Ledce.....	22
3.4.1 Důvody umístění	23
3.4.2. Sociální aspekty.....	24
3.4.3 Vybavení rodinných skupin.....	25
4 Volný čas a volnočasové činnosti dětí v DD Ledce	26
4.1 Zájmové kroužky v DD Ledce	27
4.2 Projekty v DD Ledce.....	32
4.3 Volný čas a volnočasové aktivity v rámci rodinné skupiny.....	33
5 Metodologie výzkumu	39
5.1 Cíl a metoda výzkumu	39
5.2 Metoda šetření.....	39
5.3 Charakteristika zkoumaného vzorku.....	39
5.4 Průběh šetření.....	40
6 Analýza a interpretace dat.....	41
Závěr	57
Seznam použité literatury	60

Internetové zdroje	61
Příloha.....	62

Úvod

Téma bakalářské práce jsem zvolila na základě svého povolání. Devět let pracuji jako vychovatelka v dětském domově v Ledcích.

Nevhodné trávení volného času přispívá ke zvyšujícímu se počtu dětí, které páchají trestnou činností. Z toho důvodu má volný čas svoji nezastupitelnou roli z hlediska prevence patologických jevů u dětí a mládeže. To platí dvojnásobně u dětí s nařízenou ústavní výchovou žijící v Dětském domově Ledce. Většina dětí pochází z nepodnětného prostředí, z rodin dysfunkčních, kde volný čas je tráven spíše pasivně, s velkým prostorem a náchylností k delikventnímu chování. V poslední době přibývá dětí nebo mladistvých, kteří jsou zde umístěni z důvodů výskytu rizikového chování. Nejčastěji se jedná o záškoláctví, první zkušenosti s drogami. Rodina jim nenabízí žádné možnosti vhodného, účelného trávení volného času. Jedinou společnou a pravidelnou aktivitou je mnohdy pouze sledování televize.

Všichni vychovatelé jsou si vědomi, jaké problémy přináší přebytek volného času, jak těžké je zaujmout děti činnostmi, které by jim přinášely radost i užitek společně. Nelze děti nechat, aby si svůj volný čas v domově organizovaly a využívaly podle svých představ. Takové prožívání volného času by bylo většinou neefektivní, nepodnětné a prázdné. Proto se společně s dětmi, vedením DD a v neposlední řadě i ve spolupráci se sponzory, občanskými sdruženími a neziskovými organizacemi, všichni vychovatelé snaží o co nejvhodnější, smysluplné a přínosné využití volného času, které dětem přináší potěšení, uspokojení, radost, ale zároveň i seberealizaci a kompenzaci.

Cílem mé bakalářské práce je zmapovat a analyzovat způsoby a možnosti trávení volného času dětí v Dětském domově Ledce (dále jen DD). Jaké činnosti děti ve volném čase preferují, zda dokážou volný čas plnohodnotně využít. Dalším úkolem je zjistit, zda se jim nabídka volnočasových aktivit a zájmových kroužků jeví dostatečná a vhodná, zda jsou s ní spokojené, a potvrdit či vyvrátit mnou stanovené hypotézy. V případě, že na základě vyplněných dotazníků bude zjištěn velký rozpor mezi zájmy dětí, možnostmi trávení volného času a nabízenými aktivitami, budu problém

konzultovat s vedením DD, s ostatními vychovateli, a bude v zájmu všech, a v rámci možností, situaci napravit.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části se pokusím o shrnutí dostupných poznatků a názorů na téma volného času, jeho definice, funkce a principy výchovy ve volném čase. V této části práce je rovněž zahrnuta kapitola, která zpracovává téma ústavní a ochranné výchovy, její charakteristiku a stručnou charakteristiku školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Praktická část práce seznamuje čtenáře s historií a charakteristikou dětského domova v Ledcích, s prací vychovatele, dále popisuje život, sociální aspekty a důvody umístění dětí v ledeckém dětském domově. Nejobsáhlejší kapitola zahrnuje téma volného času a volnočasových aktivit dětí v domově. Poskytuje přehled o zájmových kroužcích, projektech uskutečňovaných v dětském domově a trávením volného času dětí v rámci rodinné skupiny. Práce dále představuje vlastní výzkumné šetření provedeného 38 oslovenými respondenty. Získané informace jsou interpretovány a komentovány vždy po jednotlivých otázkách zadaného dotazníku. Výsledná data jsou zpracována do tabulek a grafů.

Teoretická část

1 Volný čas

Volný čas má v našem životě své nezastupitelné a velmi významné místo. Je to čas, který má člověk sám pro sebe, se kterým si nakládá dle svých potřeb a zájmů. Někteří jej mohou využít k odpočinku či čerpání nové energie, jiní zase k osobnímu rozvoji. Je však důležité si uvědomit, že ne každá činnost provozována ve volném čase je ryze pozitivní. Zejména u dětí a mládeže je nutné klást velký důraz na to, jak svůj volný čas tráví a vést je k jeho smysluplnému využití.

Na tuto skutečnost upozorňuje i Pávková (Pávková, 2008), která přímo uvádí, že je z výchovných důvodů žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Jako důvod uvádí, že se děti ještě nedokážou orientovat ve všech oblastech zájmových činností a potřebují tedy citlivé vedení. Největší podíl ve výchově ve volném čase má zajisté rodina, ale také škola a školská zařízení či další instituce zaměřující se na volnočasové aktivity, jako například domy dětí a mládeže. Účelem volnočasových aktivit by tedy mělo být pobavení, uvolnění, odpočinek, rozvoj osobnosti a regenerační procesy.

1.1 Definice volného času

Definice volného času je možné v odborné literatuře nalézt celou řadu. Jeho vymezení však není jednotné, na jednom se ovšem autoři shodují, a sice v tom, že se jedná o čas, který má člověk po splnění všech pracovních i nepracovních povinností.

Dle Hofbauera (Hofbauer, s. 13, 2004) je tedy volný čas „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ Více však volný čas vystihuje další definice téhož autora, která říká, že „se jedná o činnosti, do nichž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jich na základě svého svobodného rozhodnutí, a které mu přinášejí příjemné zážitky a uspokojení.“ (Hofbauer, s. 13, 2004).

Hájek (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008) pro snazší pochopení definice volného času rozděluje čas na pracovní, vázaný a volný. Pracovní čas zahrnuje veškeré pracovní

aktivity, vázaný pak potřeby biofyziologické, jako je spánek, jídlo, osobní hygiena, dále chod rodiny, provoz domácnosti a další mimopracovní aktivity.

Volný čas je tedy doba, kterou má člověk po splnění všech těchto činností pro sebeurčující a sebeutvářející aktivity. Pávková (Pávková, 2008) se ve své publikaci odkazuje na definici dle Pedagogického slovníku, která říká, že „*volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.*“ Autorka k tomu dodává, že „*je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.*“ (Pávková, s. 13, 2008).

1.2 Funkce volného času

Jak již bylo zmíněno, volný čas má v životě své velmi zásadní místo. Plní celou řadu funkcí, jejichž výčet je v odborné literatuře velmi rozmanitý. Hofbauer (Hofbauer, 2004) uvádí jako tři hlavní funkce **odpočinek** (regenerace pracovní síly), **zábavu** (regenerace duševních sil) a **rozvoj osobnosti** (spoluúčast na vytváření kultury). Autor rovněž uvádí další pohledy na funkce volného času dle jiných, zejména zahraničních odborníků.

Například Horst W. Opaschowski (Hofbauer, 2004) za základní funkce považuje rekreaci (zotavení a uvolnění), kompenzaci (odstraňování zklamání a frustrací), výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení), kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba), komunikaci (sociální kontakty a partnerství), participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti), integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů), enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím sportu, umění, technických a dalších činností).

Další výčet funkcí volného času uvádí dokument Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007¹ (3), jsou to relaxační, regenerační, kompenzační, sociálně preventivní, výchovné a vzdělávací.

¹ V koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 – 2013 funkce volného času vymezeny nejsou.

V souvislosti s funkcemi volného času vymezuje Pávková (Pávková, 2008) termín **výchova mimo vyučování**. Tu autorka popisuje jako činnost, která probíhá mimo povinné vyučování, mimo bezprostřední vliv rodiny, je zajištěna institucionálně a uskutečňuje se převážně ve volném čase. Z uvedených skutečností vyplývá, že se jedná o záměrné a cílevědomé působení, které má svůj cíl a využívá pedagogických prostředků. Pávková (Pávková, 2008) tuto oblast výchovného působení pokládá za velmi významnou. Autorka shodně s Hájkem, který rovněž užívá termín výchova mimo vyučování, uvádějí celkem čtyři funkce, a sice: výchovně – vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Ačkoli je jejich výčet stručný, dají se pod jednotlivé funkce zahrnout i některé funkce, které uvádí například Opaschowski.

Hájek (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 70, 2008) klade největší důraz na funkci **výchovně-vzdělávací**, která spočívá v „*záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců, dosahování reálných cílů pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků.*“ Rovněž Pávková (Pávková, 2008) považuje tuto funkci za zásadní. Děti jsou prostřednictvím zajímavých a pestrých činností motivovány ke společensky žádoucímu využívání volného času. Zároveň získávají nové vědomosti a dovednosti vedoucí k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání. Tuto funkci plní zejména instituce působící v oblasti volného času. „*Nabízí se zde možnost působení na všechny složky osobnosti, tělesnou, psychickou i sociální podle zaměření příslušné výchovné instituce.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 70, 2008).

Další, neméně významnou funkcí, je funkce **zdravotní**. Hájek (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008) vyjmenovává způsoby jakými lze podpořit dobrý zdravotní stav vychovávaných. Patří sem usměrňování režimu dne takovým způsobem, aby odpovídal lidským biorytmům a individuálním zvláštnostem člověka. Důležité je střídání odpočinku a práce, duševní a tělesné činnosti, organizovaných a spontánních aktivit a také aktivit skupinových a individuálních. Dalším způsobem je pohyb, nejlépe venku na čerstvém vzduchu. Samozřejmě do této kategorie patří i vedení ke zdravému stravování a správným stravovacím návykům. Zdravotní funkce zahrnuje rovněž upevňování hygienických návyků a dodržování zásad bezpečnosti práce.

Sociální funkci plní zejména instituce působící ve volném čase a rovněž zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu. Sociální funkci lze chápat ze dvou hledisek. „*Nejčastěji*

se sociální funkce chápe jako péče o děti, zajištění jejich bezpečnosti, dohledu a odpovídajícího zaměstnání v době, kdy skončilo vyučování a rodiče jsou v zaměstnání nebo jinak zaneprázdněni.“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 72, 2008). Druhé hledisko pojímá sociální funkci jako příležitost k navázání nových sociálních vztahů, zejména s lidmi, které mají stejné zájmy, názory, postoje. (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 72, 2008). Další hledisko nahlíží na tuto funkci jako na „příležitost k vyrovnání rozdílů mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami dětí v rodinách. Lze tím do určité míry pomoci dětem z méně podnětného nebo nějak problematického rodinného prostředí.“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 72, 2008)

Na funkci **preventivní** je kladen stále větší důraz. Nabídkou pestrých a zajímavých volnočasových aktivit mohou vychovatelé přednést možnosti, jak trávit volný čas a předejít tak vzniku sociálně negativního chování. Zařízení působící v oblasti volného času se nejčastěji zabývají nespécifickou primární prevencí. Hájek (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008) konstatuje, že je efektivnější investovat předně do primární prevence, neboť je mnohem snazší negativním jevům předcházet než je později řešit. Zároveň však upozorňuje, že současná společenská situace tuto skutečnost příliš neakceptuje.

1.3 Principy výchovy ve volném čase

Každá výchova a vzdělávání má své zásady a principy. Nejinak je tomu i v oblasti volného času. Principy výchovy ve volném čase označuje Hájek (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008) jako požadavky na realizaci výchovy ve volném čase.

Mezi tyto požadavky autor řadí pedagogické ovlivňování volného času, jednotu a specifčnost vyučování a výchovy ve volném čase, požadavek dobrovolnosti, aktivity, princip seberealizace, pestrosti a přitažlivosti činností, zájmovosti a zajímavosti, odpočinkového a rekreačního zaměření, citlivosti a citovosti, orientace na sociální kontakty, kvality a evaluace a požadavek efektivity. Shodné požadavky uvádí i Pávková (Pávková, 2008). Dále oba autoři shodně uvádějí nezbytné zásady pro výchovu ve volném čase, kterými jsou zásada soustavnosti, cílevědomosti, posloupnosti, aktivity, zásada přiměřenosti a zásady vyzdvihování kladných rysů osobnosti.

Požadavek pedagogického ovlivňování volného času znamená především citlivé vedení k rozumnému využívání volného času. „*Pedagog ovlivňuje naplňování volného času nabídkou prostředí, činností, pomůcek, hraček, ale i motivací nebo vlastní aktivitou v některé zájmové činnosti.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 77, 2008) Úkolem pedagoga či vychovatele je tedy vést děti a mládež k činnostem, kterými mohou vyplnit svůj volný čas a snižuje se tak riziko vzniku sociálně patologického chování.

Společným výchovným cílem vyučování i výchovy mimo něj je rozvoj osobnosti dítěte. Tato skutečnost je ukotvena v **požadavku jednoty a specifičnosti**. Dobrovolná účast na volnočasových aktivitách má svou velmi významnou roli. Rozhodně se lidé cítí příjemněji a uvolněněji, mohou-li dělat to, co sami chtějí, do čeho nejsou nuceni. Ne vždy se však skutečně jedná o zcela dobrovolný výběr, zejména ve školských zařízeních, školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, apod. Úkolem pedagoga je však předkládat dětem činnosti takovým způsobem, aby neměly pocit, že jsou do nich nuceni, a že si skutečně mohou vybrat.

S **principem dobrovolnosti** úzce souvisí i **požadavek aktivity**. Účastníci by měli být vedeni k aktivnímu podílu na všech fázích činností. „*Podmínkou je podporování iniciativy, nápavitosti a samostatnosti včetně uplatňování samosprávných prvků.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 77, 2008)

Požadavek seberealizace zahrnuje takovou strukturu činností, aby mohl každý uplatnit své specifické vlohy a schopnosti. V aktivitách mimo vyučování tak může vynikat i dítě, které ve škole není příliš úspěšné. „*Požadavek pestrosti a přitažlivosti se týká obsahu, metod i forem práce, jejich střídání. Předpokládá také rovnováhu mezi organizovanými a spontánními činnostmi a respektování individuálních zájmů a potřeb.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 77, 2008)

Další požadavek, tedy **požadavek zajímavosti a zájmovosti**, klade důraz na pestrost zájmů a soulad zájmů s věkem účastníků výchovy ve volném čase. Pedagog volného času by měl být zvýšeně citlivý při vedení dětí a mládeže ve volném čase, zejména by měl vyvolávat kladné emoce.

Další požadavek úzce souvisí s komunikační funkcí volného času dle Opaschowskeho (Hofbauer, 2004). Jedná se o **požadavek orientace na sociální kontakt**. Podle tohoto

požadavku by tedy měl být volný čas prožíván v interakci s ostatními lidmi. V současné době stále více stoupá význam požadavku efektivity, zejména z hlediska financování. Tento požadavek tedy vyžaduje, aby bylo dosahováno správných cílů přiměřenými prostředky, racionálně a hospodárně.

Posledním požadavkem je **kvalita a evaluace**, který vyžaduje pravidelné hodnocení schopnosti dosahovat svých cílů (vnitřní evaluace), ale také schopnost prokázat své výsledky a hospodárné využívání zdrojů i navenek (vnější evaluace), (Hofbauer, 2004).

2 Ústavní a ochranná výchova

Výkon ústavní a ochranné výchovy v České republice upravuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, a jeho prováděcí vyhláška č. 438/2006 Sb. (1) Tento zákon řadí do zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Zákon dále upravuje zařízení pro preventivně výchovnou péči, kterým je středisko výchovné péče. Ochrannou výchovou se dále zabývá zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. (2)

2.1 Charakteristika ústavní a ochranné výchovy

Hlavním rozdílem mezi ústavní a ochrannou výchovou je to, že ústavní výchova není realizována podle trestního práva. Matoušek (Matoušek, Kroftová, 2003) popisuje, že ústavní výchova je třeba u těch dětí, o které rodiče náležitě nepečují a žádná jiná alternativa výchovy se nejeví jako žádoucí nebo není dostupná. Zároveň je určena dětem, které rodiče nebo jiné osoby, jenž by o ně pečovali, nemají.

Ochrannou výchovu autor (Matoušek, Kroftová, 2003) vymezuje jako druh ochranných opatření, která jsou definována trestním zákonem. Jejich účelem je prevence, izolace a resocializace osob, které se dopustily činu nebezpečného pro společnost. Výše uvedený zákon (1) uvádí, že *„účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let, na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.“*

Všechna zařízení shodně poskytují péči jinak zajišťovanou rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu, a rovněž dětem, jimž byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova.

2.2 Charakteristika školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

V úvodu této kapitoly bylo uvedeno, že ústavní a ochrannou výchovu poskytují instituce uvedené v zákoně č. 109/2002. (1) Všechna tato zařízení poskytují plné přímé zaopatření, které spočívá ve stravování, ubytování a ošacení. Dále pak v opatření učebních potřeb a pomůcek, úhradě nezbytně nutných nákladů na vzdělávání včetně nákladů na dopravu do školy, úhradě nákladů na zdravotní péči, léčiva a zdravotnické prostředky. Zařízení dále dětem poskytuje kapesné, osobní dary a věcnou pomoc při odchodu zletilých ze zařízení. Jak již bylo zmíněno v kapitole o volném čase, jedná se o nezbytnou součást lidského života, proto má své nezastupitelné místo i u dětí s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou. Možná by se dalo říci, že zvláště u nich je třeba klást velký důraz na to, aby svůj volný čas trávily kvalitně. To potvrzuje i Pávková. Důležitost pedagogického ovlivňování volného času zmiňuje v souvislosti s dětským domovem. „*Snahou pedagogů je zde, aby děti prožívaly volný čas obdobným způsobem jako děti žijící v rodinách. Podporují jejich zapojení do zájmových činností v rozličných typech výchovných zařízení, organizací a institucí.*“ (Pávková, s. 44, 2008).

Diagnostický ústav

Diagnostický ústav by se dal velmi zjednodušeně považovat za jakýsi rozcestník, který umísťuje dítě do některého zařízení ústavní výchovy, zpět do rodiny nebo do rodiny smluvní. Jak uvádí Matoušek (Matoušek, Kroftová, 2003) pobyt v diagnostickém ústavu může být buď nařízený soudem, nebo dobrovolný. Jako podmínku uvádí autor, že se musí jednat o tzv. trojstrannou dohodu mezi vedoucím ústavu, zákonným zástupcem dítěte a dítětem samým. Pobyt v diagnostickém ústavu trvá zpravidla 8 týdnů.

Dětský domov

Nejrozšířenějším typem náhradní ústavní výchovy jsou dětské domovy. Jedná se o koedukovaná zařízení pro děti ve věku od tří do osmnácti let, případně až do věku, kdy dokončí přípravu na povolání. „*Dětský domov pečuje o děti dle jejich individuálních potřeb. Plní zejména funkci výchovnou, vzdělávací a sociální.*“ (1) Hlavním úkolem tohoto zařízení je pečovat o děti, které mají nařízenou ústavní výchovu a zároveň nemají žádné poruchy chování.

Dětský domov se školou

Zákon ukládá dětským domovům se školou pečovat o děti, které mají nařízenou ústavní výchovu z důvodu závažných poruch chování nebo vyžadují výchovně léčebnou péči z důvodu přechodné nebo trvalé duševní poruchy. Dětské domovy se školou zároveň zabezpečují ochrannou výchovu nebo péči nezletilým matkám a jejich dětem. Do dětského domova se školou jsou zpravidla umisťovány děti od 6 let věku do ukončení povinné školní docházky. V případě, že po ukončení školní docházky u dítěte i nadále přetrvávají závažné poruchy chování nebo duševní porucha, je obvykle přeřazeno do výchovného ústavu.

Výchovný ústav

Posledním typem ústavní výchovy je výchovný ústav, který pečuje o děti starší 15 let, u nichž byla nařízena ústavní nebo uložena ochranná výchova pro jejich závažné poruchy chování. (1) Rovněž jako dětský domov se školou plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. „*Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní a uloženou ochrannou výchovou. Do výchovného ústavu tedy může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženou ochrannou výchovu, a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou.*“

Základní organizační jednotkou je v diagnostickém a výchovném ústavu výchovná skupina. V dětském domově a v dětském domově se školou pak skupina rodinná, přičemž zákon (1) stanoví nejmenší a největší počet dětí v jedné výchovné nebo rodinné skupině. V případě diagnostického ústavu jsou to nejméně 4 děti, nejvíce 6 dětí. Ve výchovných ústavech jsou počty stanoveny na 5 dětí nejméně, 8 nejvíce. V dětských domovech je minimální počet dětí jedné skupiny 6, maximální 8 dětí. V dětských domovech se školou je zákonem stanoveno minimálně 5 dětí a maximálně 8 dětí v jedné skupině.

Praktická část

3 Dětský domov Ledce

Své výzkumné šetření jsem uskutečnila v Dětském domově Ledce, kde pracuji jako skupinová vychovatelka 10. rokem.

3.1 Historie Dětského domova Ledce

Dětský domov má svá zázemí v budovách, které byly postaveny ve 30. letech 19. století jako nájemné ubytovací prostory lázní, které v této části obce Ledce, zvané Šternberk, byly okolo roku 1800 založeny. Na začátku 20. století byly lázně zrušeny a budovy byly předány České komisi pro ochranu dětí a vzniklo zde zařízení pro narušenou mládež.

„Zvláštní dětský domov v Ledcích – Šternberku byl pokračováním dětského domova v Dolních Počernicích. Tento domov byl zrušen, protože tam byla zřízena dětská psychiatrická léčebna. Jako kompenzace za budovy v Dolních Počernicích byly dány ministerstvem zdravotnictví školskému odboru rady Krajského národního výboru v Praze budovy v Ledcích – Šternberku, ve kterých byl umístěn zvláštní dětský domov. Dne 5. října 1955 bylo přijato prvních dvanáct dětí. Ke konci ledna 1956 bylo v dětském domově 32 dětí, 3 vychovatelé a 2 učitelé. V roce 1965 byli pro nepříznivé provozní podmínky všichni chlapci převezeni do dětského domova v Novém Strašecí, v zařízení zůstala jen děvčata.“ (6)

V roce 1992 byl domov transformován na koedukované zařízení. Ve školním roce 1993 získalo zařízení právní subjektivitu a došlo ke změně názvu na Dětský domov a speciální školy v Ledcích. Do zařízení byli opět přijímáni chlapci. Součástí domova byly školy pomocné, zvláštní a dvouletá praktická. Název se během posledních let několikrát změnil. Současný název je Dětský domov, Základní škola a Mateřská škola Ledce, příspěvková organizace.

3.2 Charakteristika zařízení

Hlavní činností zařízení je realizace zákona č. 109/2002 sb., ve znění pozdějších zákonů, tj. výchova a vzdělávání dětí s nařízenou ústavní výchovou, předběžným opatřením a plnění školského zákona 564/2004 Sb. (1)

Specifičností zařízení je, že součástí je výše jmenovaná Základní škola praktická, Základní škola speciální. Součástmi školského zařízení dále jsou: Mateřská škola, školní klub, školní jídelna. Zřizovatelem je Středočeský kraj.

Dětský domov celoročně pečuje o svěřené děti s nařízenou ústavní výchovou nebo předběžným opatřením. Zajišťuje základní potřeby jako je ubytování, stravování, ošacení, kapesné, věcná pomoc. Rozvíjí zájmy dětí v mimoškolních činnostech a aktivitách.

Základní škola speciální vychovává a vzdělává děti, které nejsou s ohledem na mentální postižení schopné zvládnout učivo základní školy praktické.

Základní škola praktická zajišťuje výchovu a vzdělávání dětí s výukovými problémy, které nejsou schopné zvládnout učivo základní školy.

3.3 Práce vychovatele

Pracovníci v dětském domově, kteří vykonávají přímou výchovnou činnost u dětí, jsou definováni zákonem: (1)

„Pedagogickým pracovníkem zařízení nebo střediska se rozumí zaměstnanec, který vykonává vyučovací, výchovnou, pedagogicko-psychologickou činnost nebo speciálně pedagogickou činnost. Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo má odbornou a pedagogickou způsobilost a nebyl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin. Bezúhonnost se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů ne starším než 3 měsíce, který musí být zařízení nebo středisku předložen před vznikem pracovněprávního vztahu.“

„U každého pedagogického pracovníka musí být před vznikem pracovněprávního vztahu zjištěna psychická způsobilost psychologickým vyšetřením. Způsob provádění psychologického vyšetření stanoví ministerstvo vyhláškou.“

„Pedagogičtí pracovníci vzdělávají a vychovávají děti v souladu s cíli výchovy a vzdělávání stanovenými tímto zákonem a dalšími předpisy.“ (1)

V ledeckém dětském domově pečují o každou rodinnou skupinu dva skupinová vychovatelé, kteří se střídají v denních službách, v tzv. krátkém a dlouhém týdnu.

Pracují na základě ročního, měsíčního a týdenního plánu, vedou předepsanou dokumentaci a postupují podle programu rozvoje osobnosti dítěte. Jejich povinnosti jim jsou dány náplní práce.

Pracovní doba je stanovena ve dnech pracovních od 13,00 do 20,00 hodin. V době mezi 13,00 – 14,00 hod. vykonává vychovatel nepřímou výchovnou činnost, v čase od 14,00 do 20,00 hod. vykonává přímou výchovnou činnost. Ve dnech volna (prázdniny, dny státních svátků, víkendy) je pracovní doba 12 hodinová, od 8,00 do 20,00 hodin. Noční služby vykonávají pečovatelky, každá pečovatelka má na starost dvě rodinné skupiny.

V současnosti se potýká náš domov se stejným problémem jako jiné dětské domovy a tím je feminizace (Vocilka, 1999). Z počtu 12 skupinových vychovatelů tuto práci vykonává pouze 1 muž. Věkový průměr vychovatelů je 47 let. Speciální pedagogické vzdělání, které je nutné k výkonu povolání vychovatele v dětském domově, má 9 pracovníků.

Skupinový vychovatel přejímá maximum kompetencí, zároveň je hlavním výchovným činitelem při práci s dětmi. Nepostradatelným předpokladem k výkonu povolání vychovatele je v první řadě schopnost komunikace s dětmi, emocionální vřelost, pozitivní ladění a všestranný osobní rozvoj. Zároveň je nutná vysoká míra empatie a porozumění života dětí z problémového prostředí, snaha o pochopení a nápravu jejich neuspokojivé situace. Důležité bezpochyby je, aby vychovatel byl pro děti neformální autoritou, aby dokázal děti aktivně vychovávat, zároveň byl oporou a tím, kdo má plnou důvěru dítěte a nastalé problémy řešil adekvátním způsobem. Vychovatel dbá, aby při všech činnostech probouzel a upevňoval mravní a estetické cítění, zároveň se snaží, aby u dětí vytvářel a upevňoval návyky v podobě slušnosti, snášenlivosti a zdvořilosti. Snahou je plně rozvinout schopnosti a dovednosti dítěte pro co nejlepší sociální integraci a následným uplatněním ve společnosti. Vzhledem k tomu, že děti přichází z narušených rodin, bývá v některých případech obtížné všechny tyto úkoly splnit.

Vzdělávání a výchova dětí je uskutečňována ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne vyskytnou, plně v souladu plánu výchovně vzdělávací činnosti, většinou individuálně nebo ve skupinách. Specifickou formu představuje didakticky zacílená činnost, ve které vychovatel s dítětem naplňuje konkrétní vzdělávací cíle pomocí

záměrného a spontánního učení dle plánu programu rozvoje osobnosti. Vzdělávání je založeno na aktivní účasti dítěte, smyslovém vnímání, prožitkovém a interaktivním učení, tak aby všechny činnosti obsahovaly prvky hry a tvořivosti.

Konkrétní cíle výchovného procesu:

- Dodržování pokynů BOZP, požární ochrany a preventivní působení v těchto oblastech. Společné plánování provozu skupiny – rozpočet, úklid, údržba.
- Volnými vycházkami dát prostor k samostatnému plnění výchovných úkolů s přihlédnutím k věku a schopnostem jedince.
- Vést děti k řešení konkrétních situací běžného života a to i krizových.
- V každé rodinné skupině neustále spolu s dětmi zdokonalovat a aplikovat systém výchovných opatření.
- Neustále sledovat a potlačovat projevy šikany.
- Otevřeně hovořit o problematice návykových látek.
- Pomoci dětem zapojit se do společnosti po ukončení ústavní výchovy.
- Seznamovat děti s veškerými možnostmi náhradního bydlení.
- Zdokonalovat „Programy rozvoje osobnosti.“
- Zajišťovat individuální a skupinovou zájmovou činnost.
- Zajištění logopedické péče.
- Zajištění doprovodu k odborným vyšetřením jedince (PPP, SPC, zdravotní zařízení, soud, probační služba).
- V případě potřeby umožnit dětem účast na náboženské výchově.
- Seznamovat děti s jejich právy a povinnostmi.
- Pravidelně komunikovat se všemi školskými institucemi, které děti navštěvují.

„Současnost dětských domovů vyvrací mýty o zanedbaných a citově deprivovaných dětech, jejichž nenaplněné dětství je předurčuje k asociální dráze. Dnešní děti v dětských domovech odráží sociální realitu v naší společnosti a díky vysoké profesionalitě a osobnostní vybavenosti pedagogických pracovníků má většina z nich reálnou šanci plné socializace.“ (Vocilka, s. 255, 1999)

Na základě svých zkušeností, získaných za dobu téměř desetileté praxe, se ztotožňuji s těmito slovy autora. Samozřejmě, že sebelepší vychovatel nemůže nahradit dítěti rodiče, hlavně matku, ale pokud stát nezajistí dítěti jinou alternativu pro jeho zdárný duševní a psychický vývoj, do té doby budou dětské domovy a jemu podobná zařízení potřebnou institucí.

Práce vychovatele je z mého pohledu velmi náročná. Náročnost vidím především v psychické zátěži. Poslední dobou narůstá i časová zátěž, neboť povinností pro pedagogy přibývá, zejména pak nárůst administrativy a zajištění provozu rodinné skupiny (nákupy oblečení, dárků k narozeninám, jmeninám, vánoční dárky, dále potraviny, vybavení prostor skupiny).

Na druhé straně musím konstatovat, že práce je příjemná v tom, že není fádní, stereotypní. Přínosem pro dospělého je spontánnost dětí, jejich příměst. Pokud jde o mne, jsem potěšena, když mě kontaktují děti, které pobývaly v našem zařízení, jezdí se do domova podívat, vzpomínat. S odstupem času nahlíží na dobu v něm prožitou převážně v dobrém a s uznáním, že v časech pro ně nejhorších jim tety a strejdové nahrazovali rodiče, nebo se jim snažili dát více péče, lásky a zájmu než jejich nejbližší.

„Nejideálněji vychováváme, když s dětmi žijeme obyčejný život, chováme se přirozeně a nic nepředstíráme. A také, když výchovu příliš neřídíme. Řídit lze loď, nikoliv děti. Děti lze vést jen srdcem a něhou, posléze také rozumem. Humánní výchova není dozor a dohlížení, ale láskyplné rozmlouvání s dětmi“ (Balvín, s. 22, 1997)

3.4 Život dětí v DD Ledce

Dětský domov v Ledcích je domovem rodinného typu, s kapacitou 48 lůžek. Současný stav umístěných dětí je 41. Toto číslo vyjadřuje stav evidenční, tzn. kolik dětí je v domově umístěných. Málokdy se shoduje se stavem fyzickým, tzn. kolik dětí

v domově je fyzicky přítomno. Čísla se od sebe liší z důvodu, že některé děti jsou např. hospitalizované v psychiatrických léčebnách, v nemocnici, na pobytu v rodině, na internátě, nebo na útěku z dětského domova.

Děti žijí v šesti koedukovaných rodinných skupinách různého věku, maximální kapacita každé skupiny je 8 dětí.

Sourozenci jsou zařazeni do jedné rodinné skupiny. V některých případech bývají sourozenci rozděleni, většinou, jedná – li se o vícečetné sourozenecké skupiny. Bohužel z organizačních důvodů není vždy možné, aby na jedné rodinné skupině bylo např. pět volných lůžek pro všechny sourozence, kterým je ústavní výchova nařízena současně. Výjimečně se sourozenci zařazují do různých skupin z výchovných nebo zdravotních důvodů.

3.4.1 Důvody umístění

Do 31. 12. 2013 byly do domova děti umisťovány po diagnostice příslušného diagnostického ústavu (dále jen DÚ), na základě soudního rozhodnutí, respektive předběžného opatření. Dětský domov v Ledcích spadal do územního obvodu DÚ Dobřichovice.

Od 1. 1 2014 lze umístit dítě do dětského domova na základě rozhodnutí soudu přímo, bez předchozího pobytu v diagnostickém ústavu. *„Jestliže se u dítěte, které bylo rozhodnutím soudu umístěno do dětského domova nebo dětského domova se školou bez jeho předchozího pobytu v diagnostickém ústavu, ukáže dodatečně potřebné komplexní vyšetření, provede toto vyšetření v zařízení, do něhož bylo dítě umístěno, diagnostický ústav, v jehož obvodu se zařízení nachází.“* (1).

V posledních dvou letech bylo nejčastějším důvodem nařízení ústavní výchovy záškoláctví, první zkušenosti s užíváním návykových a psychotropních látek a zvyšující se asociální chování - drobné krádeže, ale i verbální a fyzická agresivita.

V pěti případech je důvodem umístění v domově pobyt jednoho z rodičů ve výkonu trestu odnětí svobody. Jedná se vždy o otce, matka pak nezvládá výchovu dětí. Ty nejsou následně posílány do školy, protože nedostanou peníze na dopravu, na oblečení. Tím není naplněna povinnost školní docházky.

V případech některých dětí to byli sami rodiče (většinou to bývá jeden z rodičů, a to matka), kdo zažádali o umístění dítěte do ústavní výchovy. Důvodem je ztráta bydlení, ekonomické obtíže, nezájem o výchovu vlastních dětí. Takoví rodiče preferují bezprostřední uspokojování svých subjektivních potřeb, citové meziosobní vztahy jim jsou zcela vzdáleny. Výchova v rodině tak nevede k osvojení správných společenských návyků, nedává záruku dobrého duševního a fyzického rozvoje dítěte.

Důvodem k nařízení ústavní výchovy jedné sourozenecké skupiny je drogová závislost otce a těžký tělesný handicap jejich matky.

3.4.2. Sociální aspekty

Z počtu 41 dětí je 21 dívek a 20 chlapců. Nejmladšímu „členu rodiny“ jsou 4 roky. Do domova byl umístěn v loňském roce z kojeneckého ústavu, do rodinné skupiny, kde má dva sourozence, kteří jsou v domově již tři roky.

V ledeckém dětském domově žijí pouze tři děti polosirotci. Informaci uvádím, protože v podvědomí veřejnosti je, že děti žijící v dětských domovech rodiče nemají. Ve své praxi jsem se doposud nesetkala s dítětem, které bylo oboustranným sirotkem. Jak je uvedeno ve statistické ročence za rok 2012 z celkového počtu 6941 dětí v ústavní výchově je 41 (0,59%) oboustranných sirotků. (2)

Výše v textu bylo již zmíněno, že převážná část dětí v našem domově pochází z rodin afunkčních nebo dysfunkčních, z prostředí s velmi nízkou sociokulturní úrovní. Rodiče nejsou schopni zvládnout jejich výchovu, zajistit dětem všestranný rozvoj, zaručen není zdárný psychický, fyzický a sociální vývoj. Výjimkou nebývá ani to, že dětem nejsou zajištěny základní lidské potřeby, jako je jídlo, teplo, nejsou osvojeny základní hygienické návyky.

Ve dvou případech se jedná o děti psychicky i fyzicky týrané, zneužívané, sociálně velmi zanedbané. Ústavní výchova tak pro ně znamená vyproštění z problémů rodiny, zajišťuje základní biologické potřeby.

Z celkového počtu jsou pouze čtyři děti právně volné, tzn., že rodiče jsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti. Důvodem je dlouholetý nezájem o dítě. Tyto děti nemají žádný kontakt se svými rodiči, ale ani s jinými osobami v příbuzenském vztahu. Jediné

pozitivum je, že se jedná o sourozeneckou skupinu, a tak mají děti alespoň kolem sebe své sourozence. Děti zůstávají v domově i v době vánoc, tedy v době, kdy všechny ostatní děti odjíždějí ke svým rodinám.

24 dětí (téměř 59% z celkového počtu) je starších 15 let. Čtyři z nich dosáhly plnoletosti. Na základě jejich žádosti byla uzavřena smlouva s dětským domovem, zastoupený ředitelem zařízení, o pobytu v domově. Důvodem ve všech případech je další studium. Zařízení jim poskytuje plné přímé zaopatření v rozsahu určené zákonem. (1)

Nejmladší chlapec navštěvuje mateřskou školu, část dětí navštěvuje základní školu praktickou a přípravný stupeň základní školy speciální, jež jsou součástí našeho zařízení. Další docházejí do základní školy v nedalekém městě. Starší dívky a chlapci studují na odborných učilištích a středních odborných učilištích.

U 14 dětí (34%) je diagnostikováno lehké mentální postižení.

Náš domov spolupracuje s dětskou psychiatrickou léčebnou v Lounech. 7 dětí je v ambulantní péči, z toho 2 děti jsou v současné době v léčebně hospitalizovány. Všech 7 dětí je na základě odborného psychiatrického vyšetření medikováno.

3.4.3 Vybavení rodinných skupin

Vybavení prostor v domově je kvalitní, a to hlavně díky sponzoringu. Děti mají spoustu hraček, her, dostatek sportovních potřeb - kola, kolečkové brusle, koloběžky, dále vybavení pro stolní tenis, šipkový automat a mnoho dalších. Plné vybavení je i pro zimní radovánky a zimní sporty – zimní boby, saně, lední brusle, lyže.

Na zahradě domova jsou prolézačky, houpačky, pískoviště, trampolína, bazén. V budově domova je malá i tělocvična, která je zvláště v zimním období velmi využívána.

Jednotlivé skupiny jsou po materiální stránce také dobře vybaveny. Každá rodinná skupina má obývací pokoj, kde je televize, video a DVD přehrávače. Součástí obývacího pokoje je kuchyňská linka s jídelnou. Podle prostorových možností má každá

skupina dva či tři pokoje dětí. Na každém pokoji je počítač, dále vybavení podle věku a zálib dětí. Samozřejmě je sociální zařízení s kompletním vybavením.

4 Volný čas a volnočasové činnosti dětí v DD Ledce

Možností, jak mohou děti v domově trávit volný čas, je podle mého názoru velké množství.

Tím, že se snažíme, co nejvíce se přiblížit běžnému životu v rodině, způsob a možnosti využívání volného času se diametrálně neliší od trávení volného času dětí z „normálních“ rodin. Dovolím si konstatovat, že ani mnoho dětí z plně fungujících, bezproblémových rodin nemá tak širokou nabídku zájmových kroužků, volnočasových aktivit a materiálního vybavení k účelnému, plnohodnotnému využívání volného času.

Hlavně, ale, a to je podle mého názoru nejdůležitější, nemají tolik pozornosti a času jim věnovaného od svých rodičů, prarodičů, jako mají děti v domově od svých tet, strejdů.

Zcela odlišný je ovšem způsob trávení a vnímání volného času dětí a mladistvých před příchodem do dětského domova. Jak jsem již napsala, většina dětí pochází z rodin nefunkčních, sociálně i ekonomicky velmi slabých. Rodiče nemají zájem o výchovu a vzdělávání svých dětí. Nevytváří pro ně podnětné prostředí, nezajišťují možnosti aktivního trávení volného času.

70 -80 % chovanců v dětských domovech tvoří romské děti. K hlavním důvodům jejich umístění do ústavní výchovy patří:

- 1. Sociální a kulturní znevýhodnění rodin romské komunity*
- 2. Pozůstatky asimilační politiky minulého režimu*
- 3. Nové patologické jevy ve společnosti, které narušují tradiční pozitivní vztah Romů ke svým dětem. (Balvín, s. 130, 1997)*

Téměř shodné je procentuální počet romských dětí v našem domově. Z počtu 41 je 31, tj. 75 %, dětí romského původu. Tuto informaci uvádím z důvodu, jelikož se domnívám, že je nutné mít na zřeteli specifické potřeby dětí romské národnosti, které by vychovatelé pracující ve speciálním zařízení měli respektovat. Je nutné si uvědomit, že děti se musí vyrovnat nejen se ztrátou rodiny, ale i ztrátou jazyka, identity, tradic.

Zejména romské děti, které jsou v ústavním zařízení od útlého dětství, neznají romskou kulturu, tradice, zvyky, neumí se domluvit rodným jazykem.

Volný čas Romové vnímají a prožívají jiným způsobem než majoritní společnost. Není rozlišen volný čas dětí a dospělých, není odlišen od pracovní doby. Romské děti nemají hračky, volný čas prožívají s dospělými, často v jedné nebo dvou místnostech bez nároku na soukromí, prožívat jej přiměřeným způsobem vzhledem k jejich věku. Rodiče často nevědí jak, kde a s kým jejich děti volný čas tráví. (Balvín a kol., 1997)

To, že má rodina nezastupitelný vliv při osvojování si způsobu trávení volného času, jistě není potřeba zvláště zmiňovat. Děti nejsou rodiči ovlivňovány jen výchovným působením (pokud se dá o nějaké výchově vůbec hovořit), ale především jejich každodenním způsobem života. Myslím si ovšem, že trávení volného času dětí z nefunkčních rodin majoritní společnosti vykazuje stejné rysy jako využívání a vnímání volného času v rodinách romského etnika.

Nepřítelem dětí, ale i vychovatelů, je nuda. Nevhodné využívání volného času může být podnětem pro vznik rizikového nebo problémového chování stejně tak, jak tomu bylo u většiny dětí před umístěním do dětského domova. Vhodně členěný režim dne nedává prostor k chování s patologickými projevy, je tak prioritou pro mimoškolní výchovu. Zajištění dostatku volnočasových aktivit zároveň naplňuje krátkodobé cíle Minimálního preventivního programu dětského domova.

Ve volném čase se děti věnují činnostem v zájmových kroužcích, sportovním a pohybovým aktivitám, sledují televizi nebo video, poslouchají hudbu, hrají hry na počítači, komunikují na sociálních sítích, chodí na vycházky s vychovatelem nebo využívají možnosti volných vycházek. Dále s oblibou skládají puzzle, stavebnice Lego, hrají stolní a společenské hry. Jezdí na různé výlety, sportovní, kulturní, poznávací a jiné akce.

4.1 Zájmové kroužky v DD Ledce

Již bylo zmíněno, že součástí zařízení je od roku 2010 budova „Zámeček“. V této budově byl zřízen klub s názvem „Školní klub Zámeček“, který uskutečňuje výchovně vzdělávací, rekreační a další aktivity pro děti v jejich volném čase. Hlavním posláním

Školního klubu je nabídka pozitivních alternativ zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků. Do činnosti Školního klubu se zapojují nejen děti z dětského domova, ale také děti z nejbližšího okolí. Smysl je v propojování. Vychovatelé se spolu s vedením domova snaží nenásilnou formou propojit trávení volného času dětí s nařízenou ústavní výchovou s dětmi vyrůstajícími v „běžných“ rodinách. Tím se také alespoň z části kompenzuje poloha našeho domova. Nevyhovující autobusové spojení do blízkých měst neumožňuje dětem, aby byly zapojeny do mimoškolních aktivit mimo náš domov a mohly se setkávat se svými vrstevníky mimo naše zařízení.

Zájmovou činnost dětí vyhledávají a podporují skupinová vychovatelé s přihlédnutím k individuálním potřebám, zálibám, věku a možnostem každého dítěte, vždy po vzájemné domluvě a respektování přání a názoru dítěte.

Osobně se domnívá, že nabídka zájmových kroužků je dostatečně pestrá. Dětem je dána možnost vyžití ve sportovních, výtvarných a hudebních činnostech. Ve školním roce 2013 - 2014 mají děti možnost výběru z devíti interních zájmových kroužků.

Break dance

- oblíbený kroužek starších chlapců. Fyzicky náročné taneční kreace ani nedávají možnost k tomu, aby kroužek navštěvovaly mladší děti, a proto je určen pro chlapce od 14 let. Kroužek s týdenní frekvencí probíhá ve středu, v časovém rozsahu 90 minut.

Chlapci se učí základům break dance, zvládají jednoduché i složitější choreografie. Kroužek je veden instruktorem, jenž se sám aktivně tomuto tanečnímu stylu věnuje několik let.

Taneční kroužek

- vedený studentkou Pedagogické fakulty UK, pro tanec a pohyb nadanou, je určen pro kluky i holky všech věkových kategorií. Kroužek je rozdělen do dvou kategorií - Břišní tance a Hip – Hop. Činnost kroužku je organizována každé pondělí, časové rozpětí každé kategorie je 60 – 90 minut.

Zvláště romské dívky jsou pohybově velmi talentované. Dětský domov prezentují na různých akcích, např. vystoupení v domovech pro seniory, při setkání se sponzory, s velkými úspěchy se zúčastňují tanečních soutěží. To přivedlo lektorku na myšlenku,

být pořadatelem vlastní taneční soutěže. A tak se v letošním roce konal již 3. ročník taneční soutěže, s názvem Domovy tančí. Jedná se o amatérskou soutěž, určenou výhradně dětem z dětských domovů. Děti mohou soutěžit v tanečních kategoriích: tanec s šátkem, cikánský tanec, orientální tanec, moderní tanec, Hip hop, tanec s náznakem děje, scénický tanec, tanec s rekvizitou, country tance.

Cukrářský kroužek

- desátým rokem úspěšně fungující kroužek, který pro nás organizuje neziskové občanské sdružení CHANCE 4 CHILDREN (dále jen C4C).

Pod vedením milé a šikovné paní cukrářky se děti učí péct dorty, zákusky, vánoční cukroví a různé druhy pečiva. Mezi dětmi je o tento kroužek velký zájem. Hlavně proto, že vše co vytvoří, odnesou si do svých rodinných skupin a rozdělí se s ostatními dětmi i vychovateli.

Kroužek je realizován pravidelně každé dva týdny. Bohužel z důvodu malé kapacity cvičné kuchyně je devět dětí maximálním počtem. Přednost je dáována dívkám, i s tím záměrem, že některé si na základě získaných znalostí a praktických dovedností zvolí pro své následné studium učební obor cukrářka.

Hudební kroužek

- další kroužek organizovaný sdružením C4C, vedený kapelníkem folkové skupiny. Každé úterý se děti učí hře na kytaru, piano, bicí a flétnu, doprovázené zpěvem. Mají k dispozici místnost, která je určena pouze pro tento zájmový kroužek.

Kroužek je rozdělen do tří výukových lekcí – začátečníci, méně pokročilí, pokročilí. Před několika měsíci se starším dětem podařilo sestavit vlastní skupinu ve složení – hra na kytaru, bicí a klávesy s doprovodným zpěvem.

Zpěvu a hře na hudební nástroje věnují spoustu času i mimo hodiny kroužku. Přináší jim radost, když vezmou kytaru do ruky a spontánně hrají ostatním dětem na skupině, nebo jen tak pro sebe, pro svoje potěšení, někdy i utěšení.

Keramický kroužek

- díky sponzorským darům má domov vlastní keramickou dílnu s keramickou pecí, nástroji potřebné k výrobě, a samozřejmě keramickou hlínu.

Velmi oblíbený kroužek vedený učitelkou naší praktické školy, určený pro dívky i chlapce všech věkových kategorií, se koná se 1x týdně, 2 – 3 hodiny, podle náročnosti tvořených výrobků.

Děti se zde učí novým dovednostem, vztahu k práci, povinností dokončit započatou práci, ale i pečlivosti, trpělivosti.

Některé hodiny jsou vyloženě relaxační. Dětem je dána volnost pro rozvoj fantazie, ke vzniku vlastního originálního výtvarného díla. V jiných hodinách děti pracují podle zadání a přesných pokynů učitelky.

Finální výrobky jsou často určeny jako dárky pro sponzory, k prezentaci domova na různých výstavách a projektech, ale i k estetizaci rodinných skupin, tříd školy a společných prostor domova.

Nesporným přínosem tohoto kroužku je, že děti získávají ke svému výrobku vztah a váží si práce své i práce druhého. Uvědomují si, že je nutné vynaložit nemálo sil a času k tomu, aby vzniklo něco nového, a že ony samy dokážou vytvořit něco, čím mohou udělat radost druhému, což je nesmírně důležité k posílení sebevědomí, které jim často chybí.

Počítačový kroužek

- díky projektu „Modernizace škol zřizovaných Středočeským krajem“, do něhož byl dětský domov zapojen, má naše škola plně vybavenou počítačovou učebnu - počítače včetně softwaru, data-video projektor, digitální vizualizér. Učebna má deset pracovišť pro žáky a jedno pracoviště pro vyučujícího, který spouští prezentace na počítačích, který užívají děti.

Kroužek se koná pravidelně 1x týdně, každé úterý, je určen pro děti ve věku 10 až 15 let. Pod vedením kvalifikované lektorky se mohou zdokonalovat v práci s PC, zahrát počítačové hry, poslouchat hudbu, ale i přes sociální sítě komunikovat se svými kamarády nebo rodinnými příslušníky.

Nízkoprahový modelářský kroužek

- jediný kroužek, který je veden vychovatelem dětského domova

Základem je myšlenka, že touhou každého chlapce, ale i dívky je, postavit si vlastní model letadla nebo lodě. Málokdo ovšem u této činnosti vydrží a proto název „nízkoprahový“. Kroužek je v určenou dobu volně přístupný všem dětem, které se ale musí předem ohlásit. Děti si vyberou jednoduchou stavebnici modelů a tu si postaví. Činnost kroužku je zaměřena na rozvoj dovedností, zručnosti, trpělivosti. Materiálové vybavení vyžaduje větší množství předpracovaných stavebnic jednoduchých modelů, které je možné dokončit během nejvýše dvou schůzek. To je možné díky sponzorům a díky stykům vedoucího kroužku, který je zároveň redaktorem časopisu RC revue, a má přímý styk s výrobcí modelů.

Kroužek stolního tenisu

- stolní tenis byl vždy v popředí zájmu našich dětí a to díky tomu, že stoly na stolní tenis jsou volně přístupné všem dětem. Jeden betonový stůl na stolní tenis je postaven na zahradě domova, další je umístěn v herně, profesionální stůl je v tělocvičně. Každá rodinná skupina má základní vybavení ke hře – pátky a míčky, jedná se většinou o sponzorské dary. Děti si tak mohou „pinkat“ kdykoliv chtějí.

V současné době je kroužek veden ředitelem zařízení, který se tomuto sportu sám aktivně věnuje a v minulých letech dosahoval úspěchů v krajských soutěžích. Úspěšní jsou i chlapci, kteří do kroužku docházejí. Pravidelně se zúčastňují turnajů ve stolním tenise v rámci soutěže „DD Cup“ a turnajů, které pořádají dětské domovy nebo školy v nejbližším okolí. Chlapci se vracejí s poháry a diplomy, které jsou vystaveny ve společných prostorách domova a Školního klubu.

Kroužek angličtiny

- ve školním roce 2013 – 2014 byla dětskému domovu nabídnuta možnost zapojení se do projektu s názvem „ Angličtina pro děti se SVP“. Cílem tohoto projektu je naučit předškolní a mladší školní děti z dětských domovů základům angličtiny.

Projekt probíhá formou jazykového kroužku, 1x týdně se ho účastní šest žáků základní školy. Posláním projektu je i proškolení vychovatele, který bude v budoucnu kroužek

sám vést. Kroužek je veden jedním lektorem česky mluvícím a jedním lektorem anglicky mluvícím. V tom spočívá velký přínos, protože se děti více snaží učit, aby se mohly s rodilým mluvčím domluvit. Vzhledem k cílové skupině dětí jde spíše o hraní si než o učení. Děti hrají různé hry, skládají pexesa, zpívají písničky a učí se jednoduché říkanky v anglickém jazyce.

4.2 Projekty v DD Ledce

V předchozích řádkách byl zmíněn projekt „**Modernizace škol zřizovaných Středočeským krajem**“ a projekt „**Angličtina pro děti se SVP**“. Náš domov je zapojen v několika dalších projektech, určených pro děti z dětských domovů. Některé z nich bych zde chtěla uvést, neboť jejich součástí jsou pobyty, především víkendové, realizované pro děti z dětských domovů. Jiné projekty jsou zaměřené na sportovní činnosti.

Obecně prospěšná společnost Rozlet poskytuje dětem, končícím pobyt v ústavním zařízení, podporu při získávání znalostí a rozvoje sociálních dovedností, ve snaze snižovat tak závislost na sociálních službách. V rámci svých projektů pořádá pro mladé jedince z dětských domovů víkendové pobyty v hlavním městě nebo na jiných místech našeho regionu.

Projekt „**Patron**“ – projekt realizovaný Evropským sociálním fondem ČR (ESF ČR) Ligou otevřených mužů, o. s, a Múzy dětem, o. s. Projekt je zaměřen na rozvoj patronace nad dětmi vycházející z DD. Vybrané děti se účastnily víkendových akcí v Krkonoších.

Občanské sdružení Peppermint spolu s Hospodářskou komorou hl. m. Prahy realizují projekt s názvem „**Vzdělávací a motivační program pro romské menšiny opouštějící dětské domovy s uplatněním na trhu práce v hlavním městě Praze**“. Vybrané děti Jsou systematicky vzdělávány v rozvoji sociálních dovedností. Projekt byl završen víkendovým soustředěním v Jizerských horách.

„**DD Cup**“ – další projekt s dlouholetou tradicí, do kterého je domov zapojen. Jedná se o soubor celkem pěti pořádaných akcí (stolní tenis, běžecký závod, fotbal,

beachpřehazovaná, cyklistický závod), se závěrečným vyhodnocením. v průběhu roku pořádané DD Dolní Počernice a 1. Sportovní občanské sdružení.

Dětský domov Ledce pořádá v rámci protidrogové prevence fotbalový turnaj, s příznačným názvem „**Kopačky drogám**“.

4.3 Volný čas a volnočasové aktivity v rámci rodinné skupiny

Všechny činnosti uvedené v předchozích podkapitolách jsou, až na jednu výjimku, kdy je kroužek veden vychovatelem, uskutečňovány mimo přítomnost skupinového vychovatele.

To přináší několik pozitivních momentů:

- děti mají možnost trávit organizovaný čas s člověkem, se kterým nejsou v každodenním kontaktu.
- děti a vychovatelé si mohou od sebe „odpočinout“
- vychovatelé mají více času věnovat se individuálně dětem, které nejsou v zájmovém kroužku a individuální péči potřebují či vyžadují
- vychovatelé využívají nízký počet dětí na skupině k plnění svých pracovních povinností a činností se zajištěním chodu rodinné skupiny (vaření, žehlení, nákupy, návštěvy dětí u lékaře, zajištění logopedické péče, apod.

Jak bylo již uvedeno, rodinné skupiny jsou koedukované s různorodým věkovým složením. Vychovatel musí umět činnosti skupiny skloubit, tak, aby byly všechny děti spokojené a předně, aby se nenudily. Obvykle nabídne takové činnosti, které baví celou skupinu. Je samozřejmé, že ne vždy se vychovateli podaří jeho záměr naplnit. Vychovatel musí být také schopen reagovat a přizpůsobit činnosti aktuálním zájmům a potřebám dětí, jejich momentálnímu psychickému rozpoložení. Vychovatel spolu s dětmi sestavuje týdenní plán činností, který se vypracovává v souladu s plánem výchovně vzdělávacích činností domova. Při plánování činností se vychovatel řídí i Programem rozvoje osobnosti, který je vypracován individuálně pro každé dítě, a který vychovatel za každé pololetí vyhodnocuje. Skupinové činnosti jsou tak většinou uskutečňovány podle těchto plánů. Uvádím slovo „většinou“, protože není možné striktně dodržovat plán, ale je nutné si uvědomit, že s dětmi žijeme běžným životem,

který přináší i „neplánované“ situace a vychovatel musí řešit běžné problémy, které řeší rodiče se svými dětmi doma v rodinách.

Volnočasové činnosti jsou v průběhu pracovního týdne většinou stále se opakující. Snahou vychovatelů je upřednostňovat aktivnější formy odpočinku, prostor je ponechán i pro pasivní činnosti – sledování televize, hry na počítači, internet, volná relaxace.

Pasivní formu trávení, s minimálním organizováním volného času, umožňují vychovatelé starším jedincům. V pracovním týdnu jim nezbyvá příliš času ani sil na aktivní činnosti, neboť přijíždějí ze školy v pozdních odpoledních hodinách. Někteří z nich mají ve svých učebních oborech hodiny praxe, které se v týdenním intervalu střídají a tak jsou někdy po pracovních činnostech unavené. V týdnech vyučování si musí plnit školní povinnosti, především opakování učiva, tudíž volného času nezbyvá mnoho. Z toho důvodu jim je poskytován dostatečný prostor ke zregenerování sil, ale zároveň ke svobodné volbě, jak a s kým budou volný čas prožívat. Důležité je, aby si osvojili smysluplné využívání času po splnění povinností, a aby i po odchodu z dětského domova uměli trávit čas plnohodnotně, ke spokojenosti své i ke spokojenosti jejich okolí.

Samozřejmě, že i mladším dětem je dána možnost dívat se na televizi, hrát hry na počítači, komunikovat na sociálních sítích s kamarády nebo rodinnými příslušníky, poslouchat hudbu, nebo si jen tak hrát, povídat, relaxovat podle svých představ. Tyto činnosti ovšem mají nastavena jasná pravidla (přiměřený časový rozsah, výběr pořadů odpovídající věku, bezpečné užívání internetu), která děti musí dodržovat. Rovněž jsou vedeny k tomu, aby se uměly samy zabavit, aby byly schopné samy vymyslet činnosti, které je budou bavit, přinášet radost a uspokojení, a zároveň, aby získaly nové poznatky a zkušenosti, které budou schopny využít v budoucnosti. V některých případech děti neví, jak se svým volným časem nakládat a jen pasivně čekají, jakou aktivitu pro ně vychovatel připraví.

V jarních a letních měsících, v případě příznivého počasí je velkou výhodou poloha našeho dětského domova. V těsné blízkosti lesa přírodního parku Džbán je vychovatelům umožněno pobývat s dětmi v překrásném prostředí, kde pro děti

připravují dětské hry v přírodě, orientační běh podle barevných značek, noční bojové hry, nebo chodit na procházky.

Velmi využívána je také zahrada a hřiště. Děti samy, nebo spolu s vychovateli, hrají míčové hry, stolní tenis, skáčou na trampolíně. Menší si hrají na pískovišti, prolézačkách. V oblibě všech dětí jsou kolečkové brusle. Rády mezi sebou soutěží a poměřují svoje bruslařské dovednosti.

V zimním období chodí děti bruslit na blízký rybník, bobovat, sáňkovat. Jak jsem se již zmínila, součástí zařízení je tělocvična. Právě v zimním období, nebo v nepříznivém počasí je hodně využívána ke sportovním a pohybovým aktivitám. Oblíbené jsou míčové hry – vybíjená, hod na koš, přehazovaná. Mladší děti jsou velmi soutěživé, a proto pro ně vychovatelé připravují různé soutěže, úkoly a hry.

Tělocvična slouží i pro uspořádání karnevalů nebo diskoték.

Největší časový prostor pro společné trávení volného času dětí a vychovatele je ve dnech volna, tzn., víkendy, dny státních svátků a předně pak prázdniny. Prioritou vedení domova a vychovatelů je zajistit dětem možnost pobývání v jiném prostředí, než je prostředí dětského domova. Jednodenní nebo vícedenní pobyty mimo místo domova, jsou pro děti velkým zpestřením a vítanými akcemi. Zvláště pak pro ty děti, které neodjíždějí na volné dny ke svým rodičům nebo osobám blízkým, zůstávají v dětském domově celoročně a zároveň navštěvují školu, jež je součástí zařízení, tudíž mají velmi malou možnost trávení volného času, mimo zařízení Tyto děti mají zároveň přednostní nárok zúčastňovat se ozdravných pobytů pořádaných školou nebo rodinnými skupinami, v době letních prázdnin jsou pro ně zajišťovány pobyty na letních dětských táborech.

Jak a kde tráví děti a mladiství volný čas závisí, ale i na věku, pohlaví, zájmech a osobnosti každého vychovatele. Jiné možnosti nabízí mladá, sportovně založená vychovatelka, odlišné činnosti s dětmi preferuje vychovatel v důchodovém věku. Důležitým faktorem je i to, zda vychovatel vlastní oprávnění k řízení služebního auta a složil tzv. referenční zkoušky, které mu umožňují převážet děti žijící v dětském domově. Děti, jejichž skupinový vychovatel má tyto zkoušky, jsou tak velmi zvýhodněny. Mají větší možnost trávit volný čas mimo prostředí domova, účastnit se

akcí konaných v jiných dětských domovech, jezdit na výlety, do kina, do plaveckých bazénů.

Osobně považuji za pozitivní a kvalitní takový vztah, kdy nejenže vychovatel zná a respektuje zájmy a záliby svých svěřenců, ale když i děti vědí, jaké zájmy má jejich vychovatel, co rád dělá ve volném čase, jaké činnosti a aktivity preferuje on. V mém případě děti vědí, že ráda a často jezdím na kole, a tak se vždy těší na společné cyklovýlety po okolí, nebo jsou zvědavé, kde jsem jezdila sama, nebo si se zájmem prohlíží moje fotografie pořízené během cykloturistiky.

Pro názornost předkládám přehled volnočasových aktivit rodinných skupin (RS) ve školním roce 2012 - 2013

Datum	Akce	Místo konání
9. 9. 2012	Letecký den – výběr dětí všech RS	Praha
14. 9. 2012	Návštěva hokejového utkání – aktivita 2. + 6. RS	Kladno
14. 9. 2012	Bowling – aktivita 3. + 4. RS	Slaný
15.9. -16. 9. 2012	DD Cup beach přehazovaná – výběr dětí všech RS	Praha
15. 9. 2012	Výlet a výstup na horu Říp - aktivita 3. + 4. RS	Hora Říp
16. 9. 2012	Návštěva aquaparku – aktivita 2. + 6. RS	Kladno
18. 9. 2012	Účast v soutěži Domovy tančí - – výběr dětí všech RS	Slaný
21. 9. 2012	Návštěva hokejového utkání – aktivita 2. + 6. RS	Kladno
22. 9. 2012	Účast v soutěži Grand Beach Show - výběr dětí všech RS	Praha
29. 9. 2012	Návštěva sponzorského partnera – společnosti Lego – výběr dětí všech RS	Kladno
29. 9. 2012	Návštěva aquaparku - aktivita 3. + 4. RS	Kladno
8. 10. 2012	DD Cup – prevence proti nehodám - – výběr dětí všech RS	Praha
10. 10. 2012	Děti dětem - – výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
12.10. -14. 10. 2012	Víkendový pobyt s o. s. Rozmarýna - – výběr dětí všech RS	Praha
20. 10. 2012	Návštěva divadelního představení – účast všech dětí	DD Ledce
26.10. -28. 10. 2012	Víkendový pobyt s o. s. Rozmarýna - – výběr dětí všech RS	Rakovník
24.10-28. 10. 2012	Ozdravný pobyt pořádaný školou - – výběr dětí všech RS	Sosnová u Jesenice
4. 11. 2012	Zimní olympiáda – Rozmarýna – účast všech dětí	Ledce
9. 11. 2012	Bowling - aktivita 3. + 4. RS	Slaný
17. 11. 2012	Ledce plné světélků – účast všech dětí	Ledce

24. 11. 2012	Florbalový turnaj – výběr dětí všech RS	Praha
30. 11. 2012	Slavnost světél – aktivita 1. RS	Slaný
30.11. -2. 12. 2012	Víkendový pobyt v Jizerských horách - výběr dětí všech RS	Albrechtice
1. 12. 2012	Odpoledne s návštěvou o. s. C4C – účast všech dětí	DD Ledce
1. 12. 2012	Hokejové utkání – aktivita 6. RS	Slaný
1. 12. 2012	Workshop – základy tvoření s polymerovou hmotou - účast všech dětí	DD Ledce
2. 12. 2012	Mikulášská nadílka – aktivita 2. + 3. RS	Hradečno
5. 12. 2012	Mikuláš v DD – účast všech dětí	DD Ledce
8. 12. 2012	Návštěva Asijského muzea – výběr všech RS	Ledce
8. 12. 2012	4. Slánský DUS DANCE CUP – výběr všech RS	Slaný
9. 12. 2012	Hotel Panorama - účast všech dětí	Praha
13. 12. 2012	Vánoční besídka s Cetelemem - účast všech dětí	Praha
15. 12. 2012	„Krasovánoce“ na ledě- – výběr dětí všech RS	Kladno
17. 12. 2012	Vystoupení Světlany Nálepkové	DD Ledce
20. 12. 2012	70. let výročí DD Nové Strašecí - – výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
23. 12. 2012	Návštěva hejtmana v zařízení- účast všech dětí	Ledce
27. 12. 2012	Rybova vánoční mše - aktivita 3. + 6. RS	Družec
29. 12. 2012	Hokejové utkání – aktivita 2. + 4. RS	Slaný
1. 1. 2013	Novoroční ohňostroj – výběr dětí všech RS	Slaný
4. 1. 2013	Hokej utkání – aktivita 6. RS	Kladno
6. 1. 2013	Plavecký bazén - aktivita 1. RS	Slaný
8. 1. 2013	Hokejové utkání - aktivita 2. RS	Kladno
12. 1. 2013	Kino Hutník - aktivita 3. + 4. RS	Slaný
26.1. -27. 1. 2013	1. kolo DD CUP – stolní tenis – výběr dětí všech RS	Praha
2.2. -8. 2. 2013	Zimní pobyt – výběr dětí všech RS	Janov
16. 2. 2013	Masopust - účast všech dětí	Obec Ledce
17. 2. 2013	Bowling, pizzerie – aktivita 3. + 4. RS	Slaný
24. 2. 2013	Dětský maškarní karneval - účast všech dětí	tělocvična DD
2. 3. 2013	Bowling - aktivita 3. + 4. RS	Slaný
3. 3. 2013	Návštěva aquaparku – aktivita 2. + 6. RS	Kladno
5. 3. 2013	Bowling – aktivita 1. RS	Slaný
5. 3. 2013	Kino Hutník - aktivita 5. RS	Slaný
6. 3. 2013	Plavecký bazén - aktivita	Slaný
7. 3. 2013	Bowling – aktivita 5. RS	Kladno
7. 3. 2013	Hokejové utkání – aktivita 2. + 4. RS	Kladno
7. 3. 2013	Kino Grand – aktivita 3. + 6. RS	Slaný
8. 3. 2013	Zoologická zahrada – výběr dětí všech RS	Praha
9. 3. 2013	Bowling – aktivita 2. RS	Slaný
17. 3. 2013	Kino Hutník – výběr dětí všech RS	Kladno

23. 3. 2013	Stolní tenis - - výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
24. 3. 2013	Návštěva aquaparku – aktivita 1. RS	Kladno
25. 3. 2013	Matějská pouť – aktivita 5. + 6. RS	Praha
29. 3. 2013	Bowling, pizzerie – aktivita 2. + 6. RS	Slaný
30. 3. 2013	Kino Hutník – aktivita 5. RS	Kladno
5. 4. -7. 4.2013	Víkendový výjezd – Rozmarýna - - výběr dětí všech RS	Srbsko okr. Beroun
12.4. -14. 4. 2013	Víkendový výjezd – Rozmarýna - - výběr dětí všech RS	Žloutkovice u Nižbora
13. 4. 2013	Návštěva aquaparku - aktivita 3. + 4. RS	Kladno
14. 4. 2013	Superstar - - výběr dětí všech RS	Praha
20. 4. 2013	Florbalový turnaj - - výběr dětí všech RS	Ústí nad Labem
22. 4. 2013	Přednáška o drogách – výběr dětí všech RS	DD Ledce
23. 4. 2013	DD Cup - fotbalový turnaj – výběr dětí všech RS	Teplice
25. 4. 2013	Dětský den	Ledce
28. 4. 2013	IN LINE - Ledecká rychloběžka – výběr dětí všech RS	Družec
1. 5. 2013	Cyklovýlet, návštěva zámku	Lány
28. 4. 2013	Přátelské utkání – volejbal – výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
5. 5. 2013	Superstar - výběr dětí všech RS	Praha
8. 5. 2013	Volejbalový turnaj – výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
17. 5. – 21.5	Olympiáda DD – výběr dětí všech RS	Solenice
7.6. - 9.6.	Olympiáda ČR – výběr dětí všech RS	Ostrava
7. 6. 2013	Slavnostní otevření ŠK „ Zámeček“ – účast všech dětí	DD Ledce
8. 6. 2013	Dětský den – účast všech dětí	Zahrada DD Ledce
24. 6. 2013	Kopačky drogám – výběr dětí všech RS	Družec
28. 6. -16. 7. 2013	LDT Na Baronu paprsek – výběr dětí všech RS	Týn nad Vltavou
30. 6. -13. 7. 2013	LDT Dolský potok – výběr dětí všech RS	Dolský potok
15. 7. 2013	Cyklovýlet na Záplavy – aktivita 3. RS	Rybník Záplavy
18. 7. 2013	Návštěva letního kina – aktivita 1. + 5. RS	Slaný
22.7. 2013	Návštěva Dinoparku - výběr dětí všech RS	Plzeň
27. 7. 2013	Návštěva DD Nové Strašecí - výběr dětí všech RS	Nové Strašecí
5. 8. – 11. 8. 2013	Putování krajem – výběr dětí všech RS	Slánsko
13. 8. 2013	Cyklovýlet na Bucek – aktivita 3. RS	Rybník Bucek
19. 8. 2013	Sportování na Sletišti - výběr dětí všech RS	Sportovní areál Kladno
22. 8. 2013	Cyklovýlet a výstup na Slánskou horu – aktivita 3. RS	Slaný
25. 8. 2013	Návštěva Letního kina - výběr dětí všech RS	Slaný
28. 8. 2013	Výlet na hrad Křivoklát - výběr dětí všech RS	Slaný

5 Metodologie výzkumu

5.1 Cíl a metoda výzkumu

Cílem výzkumného šetření je charakterizovat a zmapovat aktuální využívání volného času, vhodnost a četnost nabízených volnočasových aktivit dětí v dětském domově v Ledcích, potvrdit či vyvrátit, mnou stanovené hypotézy:

H 1: Volný čas děti nejraději tráví na počítači, dále pak sledováním televize a filmů na DVD.

H 2: Většina dětí navštěvuje některý z nabízených zájmových kroužků a je spokojena s jejich nabídkou a kvalitou.

H 3: Minimální počet dětí před umístěním do DD byl zapojen v zájmovém kroužku.

H 4: S možnostmi využívání volného času v DD jsou děti spokojené.

5.2 Metoda šetření

Pro své výzkumné šetření jsem použila explorační metodu - dotazník, který jsem pro tento účel vypracovala. Tuto metodu jsem si zvolila proto, že není časově náročná, výhodou je i jednoduché zpracování a vyhodnocení. Metodu dotazníku jsem použila jako jedinou a využila ji pro vyhodnocení tohoto šetření.

V úvodu dotazníku jsem děti požádala o přesné a pravdivé odpovědi. Oslovení respondenti byli seznámeni s tím, že je dotazník anonymní, což znamená, že nemají uvádět svá jména. Stručně bylo popsáno, za jakým účelem dotazník vyplňují.

Dotazník byl sestaven z 15 jednoduchých otázek. Byly použity otázky uzavřené, polouzavřené a jedna otázka otevřená. Snažila jsem se, aby vzhledem k rozdílnému věkovému složení dětí a s ohledem na nízkou mentální úroveň některých jedinců, byl dotazník přehledný, s lehce srozumitelnými otázkami.

5.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkumného šetření se zúčastnilo 38 dětí Dětského domova Ledce. Sociální aspekty těchto dětí byly popsány v kapitole 3. 4.

5.4 Průběh šetření

O svém záměru, požádat děti o vyplnění dotazníků, jsem informovala ředitele zařízení, který mé žádosti vyhověl. Výzkumné šetření se uskutečnilo v měsíci říjnu roku 2013 ve společenské místnosti dětského domova.

Respondenti byli rozděleni do dvou skupin. Jednu skupinu tvořily děti, které neodjíždí na víkendové pobyty k rodičům nebo osobám blízkým, těm byly dotazníky rozdány během víkendu. Děti, které odjíždí na víkendové pobyty, tvořily druhou skupinu, dotazník vyplňovaly v pracovním týdnu.

Obou šetření jsem byla osobně přítomna, připravena zodpovědět případné dotazy. Ačkoli v úvodu dotazníku bylo uvedeno, za jakým účelem jej vyplňují, celá situace jim byla podrobně objasněna. Bylo vzneseno několik dotazů, nejčastěji se dotazovaly, co mají napsat k poslední otázce – „*Chtěl (a) bys něco změnit ve využívání a možnostech trávení volného času v DD?*“ Dětem jsem vysvětlila, že se musí samostatně rozmyslet a rozhodnout, jak odpoví.

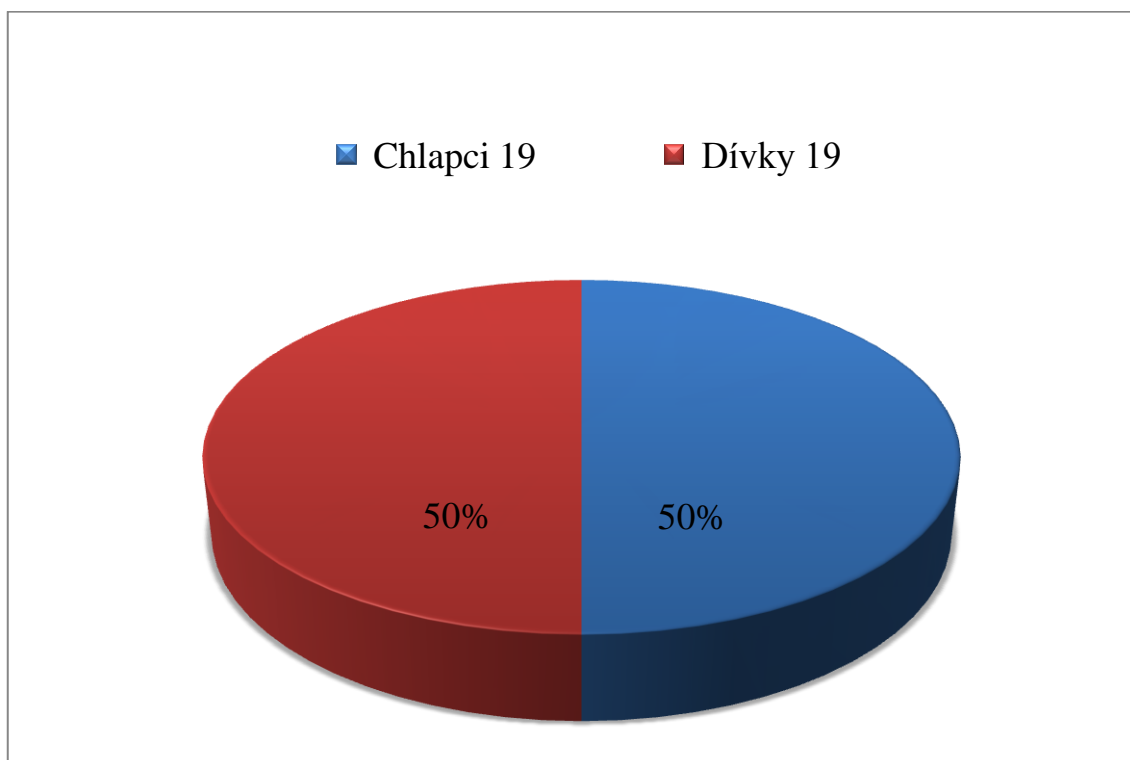
Děti nebyly časově nijak omezeny. Pracovaly ochotně a zodpovědně.

Nikdo neodmítl dotazník vyplnit, tím byla zajištěna 100% návratnost.

6 Analýza a interpretace dat

Položka č. 1

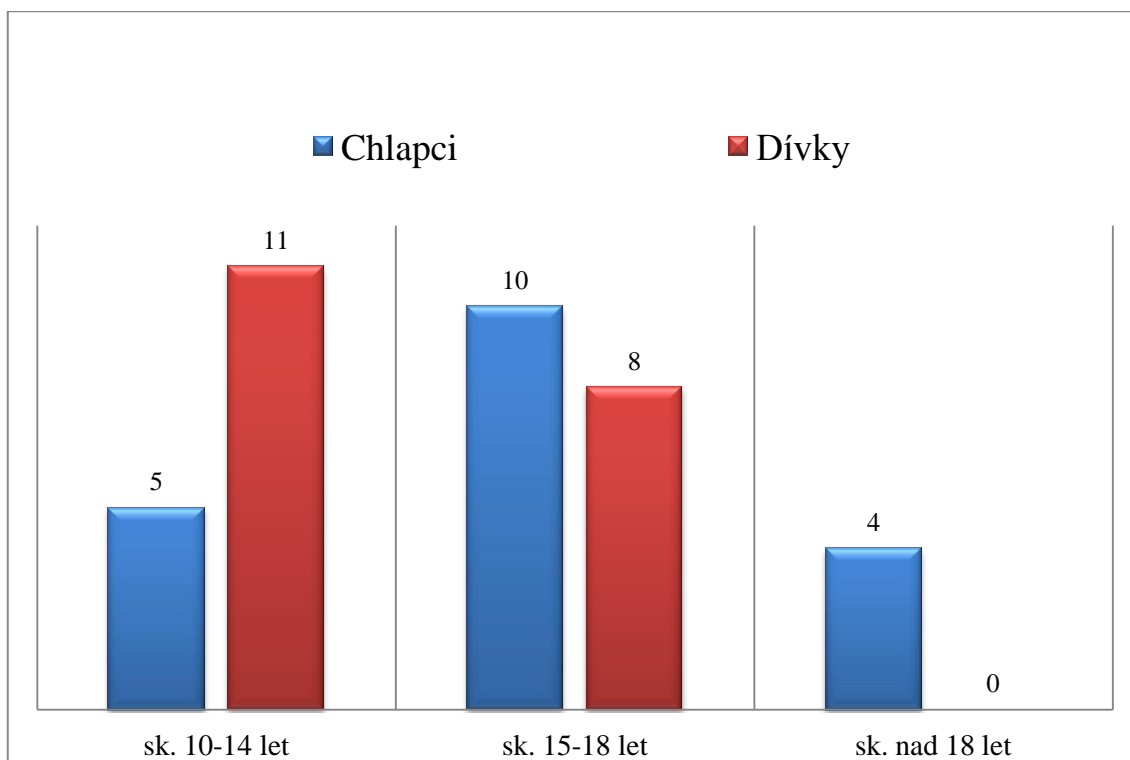
Pohlaví dětí:

První položka vymezovala pohlaví respondentů. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 38 dětí, z toho bylo 19 chlapců a 19 dívek. V procentuálním vyjádření se jedná o poměr 50%: 50%.

Položka č. 2

Věk respondentů:

Z celkového počtu 19 dotazovaných dívek je 11 dívek (58%) ve věkové kategorii 10 – 14 let, 8 dívek (42%) je ve věkové kategorii 15 – 18 let. Dívky starší 18 let v dětském domově nejsou.

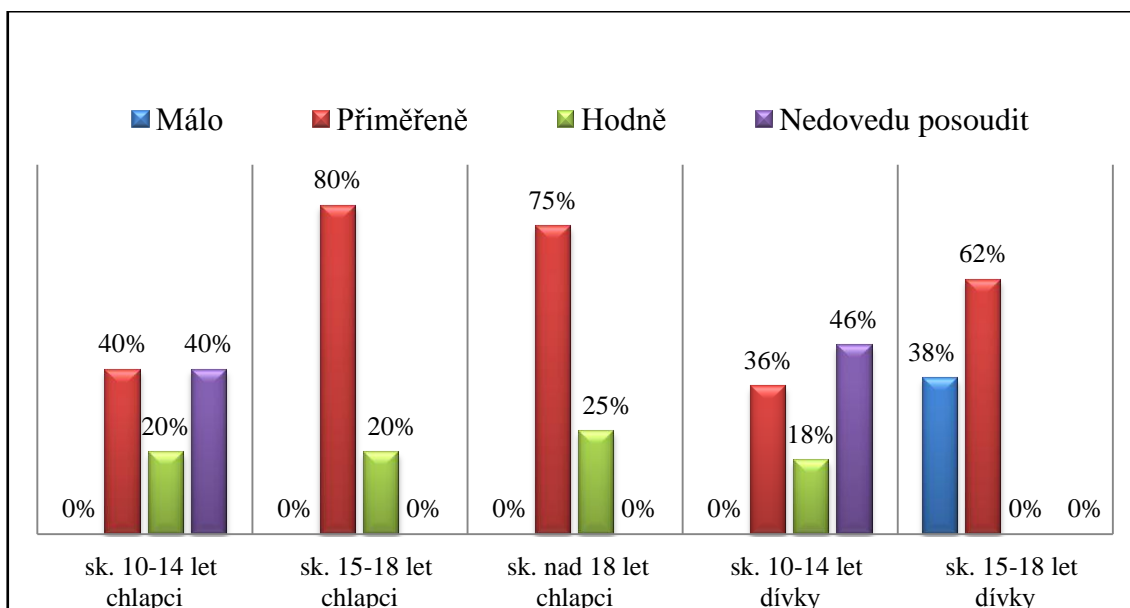
Z celkového počtu 19 dotazovaných chlapců je 5 chlapců (26%) ve věkové kategorii 10 – 14 let, 10 chlapců (52%) ve věkové kategorii 15 – 18 let, starší 18 let jsou 4 mladí muži² (21%). Věkový průměr respondentů je 14 let.

² V grafech uváděni jako chlapci – skupina nad 18 let.

Položka č. 3

Myslíš si, že máš volného času:

	Málo	Přiměřeně	Hodně	Nedovedu posoudit
chlapci. 10-14 let	0	2	1	2
chlapci 15-18 let	0	8	2	0
chlapci nad 18 let	0	3	1	0
dívky 10-14 let	0	4	2	5
dívky 15-18 let	3	5	0	0

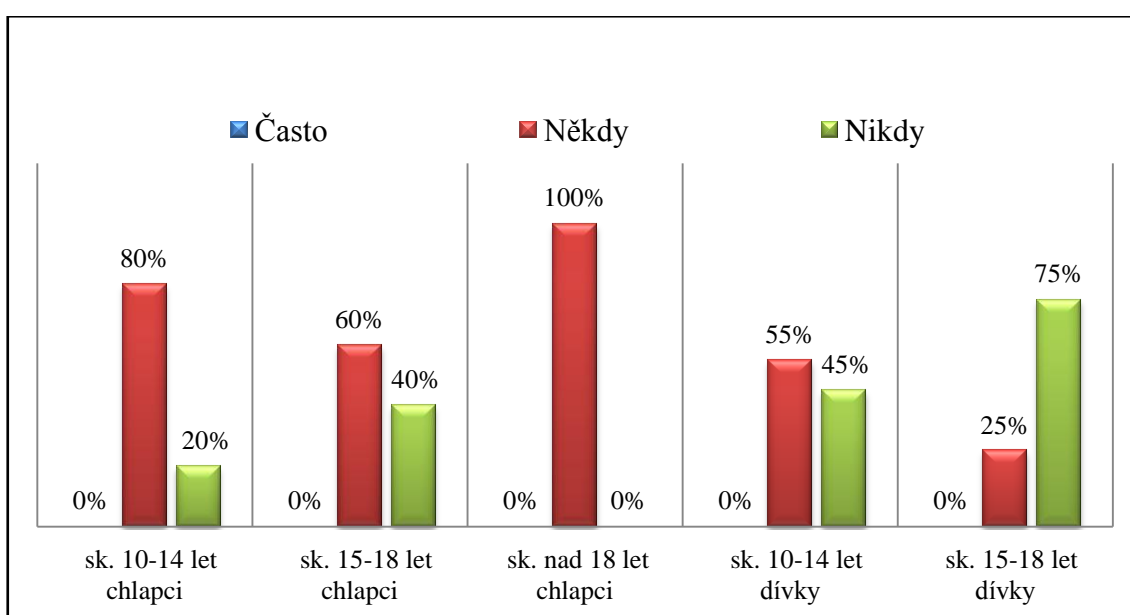

Z grafu lze vyčíst, že nejčastěji volenou odpovědí, na množství osobního volného času, byla odpověď „přiměřeně“. V kategorii chlapci 10 – 14 let uvedlo tuto odpověď 40% (2), stejný počet byl odpovědí „nedovedu posoudit“, a 20% (1) „hodně“. Přibližně shodný procentuální počet odpovědí zvolili chlapci v kategorii 15 – 18 let a chlapci nad 18let. Dívky ve věku 10 – 14 let se procentuálně přibližovaly k procentuálnímu vyjádření ve stejné věkové kategorii chlapců – „přiměřeně“ – chlapci 40%, dívky 36%, „hodně“ chlapci 20%, dívky 18%, „nedovedu posoudit“ – chlapci 40%, dívky 46%. Patrný rozdíl je ve stejné věkové kategorii 15 – 18 let mezi chlapci a dívkami, kde dívky v 38 % (3) uvedly, že mají volného času málo. Tuto variantu neuvedl ani jeden chlapec, bez rozdílu věku, ani žádná dívka mladší 15 let. Všechny věkové i genderové kategorie, kromě kategorie dívek 15 – 18 let, odpověděly, že mají volného času hodně, i když pouze v minimálních počtech.

Položka č. 4

Nudíš se?

	Často	Někdy	Nikdy
chlapci 10-14 let	0	4	1
chlapci 15-18 let	0	6	4
chlapci nad 18 let	0	4	0
dívky 10-14 let	0	6	5
dívky 15-18 let	0	2	6

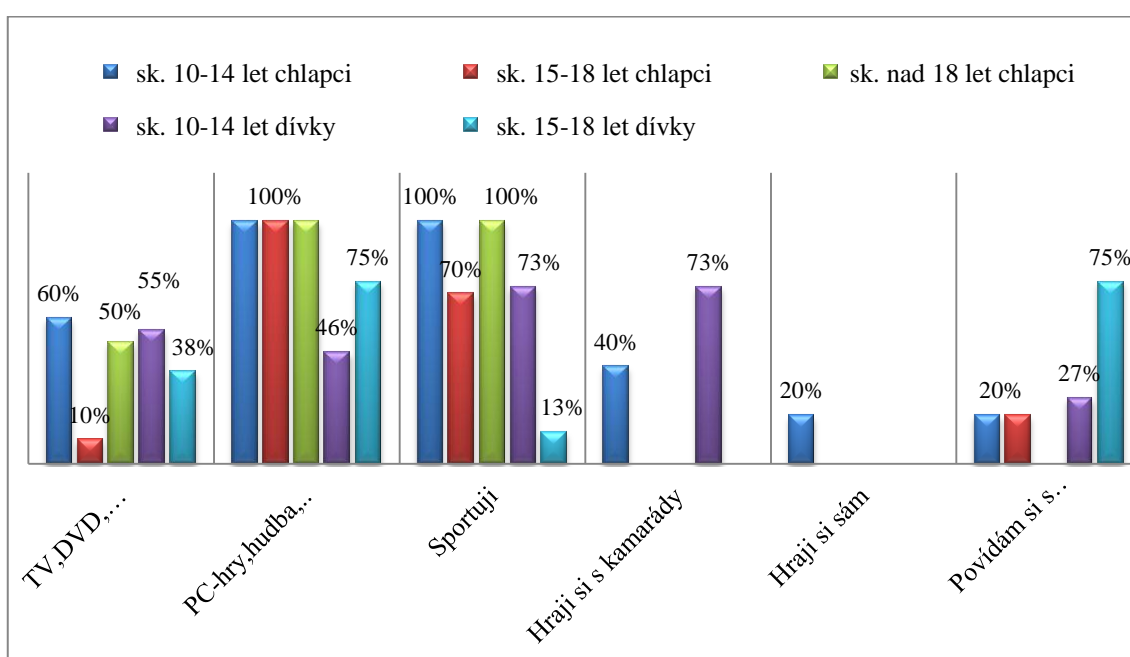
Ze zpracovaných dat jednoznačně vyplývá, že nikdo z respondentů se nenudí „často“. Převažovaly odpovědi, že se nudí „někdy“. Častěji tak odpovídali chlapci ve všech kategoriích, nad 18 let byla tato varianta uvedena všemi čtyřmi chlapci, tj. 100%. Odpověď „nikdy“ zvolilo 20% mladších chlapců (1), starších chlapců 40% (4), mladších dívek 45% (5) a dívek nad 15 let 75% (6).

Příznivé zjištění lze jistě přičíst k faktu, že dětem je nabízeno široké množství volnočasových aktivit, výběr z mnoha zájmových kroužků a tyto činnosti jsou pravidelně plánované a rozvržené tak, aby byl prostor k nečinnostem minimální.

Položka č. 5

Ve volném čase nejraději:

	TV, DVD...	PC, hudba...	Sportuji	Hraji si s kamarády	Hraji si sám (a)	Povídám si s ...
chlapci 10-14 let	3	5	5	2	1	1
chlapci. 15-18 let	1	10	7	0	0	2
chlapci nad 18 let	2	4	4	0	0	0
dívky. 10-14 let	6	5	8	8	0	3
dívky 15-18 let	4	6	1	0	0	6

V grafu nalezneme odpovědi na dotaz, jaké činnosti ve volném čase děti preferují. Generace dnešních dětí je někdy označována jako „počítačová generace“. Tomu odpovídají i výsledky této otázky. Chlapci všech věkových kategorií zvolili jako nejoblíbenější činnost počítač - poslech hudby, hry na PC, komunikace na sociálních sítích, internet

Nejnižší počet odpovědí u této činnosti byl zaznamenán u dívek ve věku 10 – 14 let, 46% (5). Nejraději dívky ve volném čase sportují – 73% (8), hrají si s kamarády – 73% (8), v 55% (6) se nejraději dívají na televizi nebo DVD a 27% (3) si povídá s kamarády nebo vychovateli. Dívky ve věku 15 – 18 let v 75% (6) uvedlo mezi nejoblíbenější činnost čas trávený na počítači a vše, co s ním souvisí. Stejně početní zastoupení má

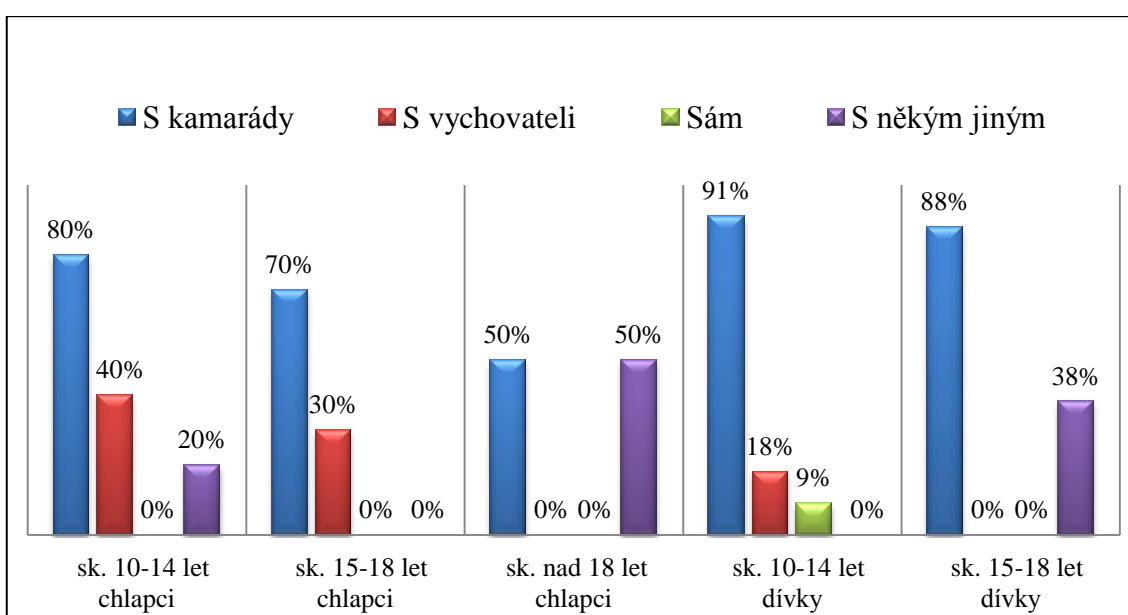
i činnost „povídám si“. 38% (4) z nich uvedlo oblíbenou činnost sledování televize, DVD. Pouze 1 dívka, tj. 13%, uvedla jako oblíbenou činnost sport. U ostatních patří sport mezi nejoblíbenější činnosti. Chlapci 10 – 14 let uvedli tuto činnost všichni, tj. 100%, rovněž i všichni chlapci nad 18 let rádi sportují. 70% (7) chlapců mezi 15 – 18 rokem uvedlo sportování jako oblíbenou činnost. Nejoblíbenější činností je i u této skupiny surfování po internetu, hry na počítači a poslech hudby. Pouze 1 chlapec (10%) odpověděl, že ve volném čase nejraději sleduje televizi nebo filmy na DVD.

Nejoblíbenější činností dotazovaných respondentů, bez rozdílu pohlaví a věku je počítač a vše co s ním souvisí – internet, hry, sociální sítě, poslech hudby. Uvedlo to 30 dětí, tj. téměř 80%. Dále děti rády sporují – 25, tj. 66% dotazovaných. Méně dětí dává přednost televizi a DVD – 16, tj. 42% a 12 respondentů, tj. 38% z celkového počtu, si nejraději povídá. 8 respondentů, tj. 21%, si nejraději hraje a pouze 1 dítě, tj. 3%, odpovědělo, že si rádo hraje samo.

Položka č. 6

S kým nejraději trávíš volný čas v DD?

	S kamarády	S vychovateli	Sám	S někým jiným
chlapci. 10-14 let	4	2	0	1
chlapci 15-18 let	7	3	0	0
chlapci nad 18 let	2	0	0	2
dívky 10-14 let	10	2	1	0
dívky 15-18 let	7	0	0	3

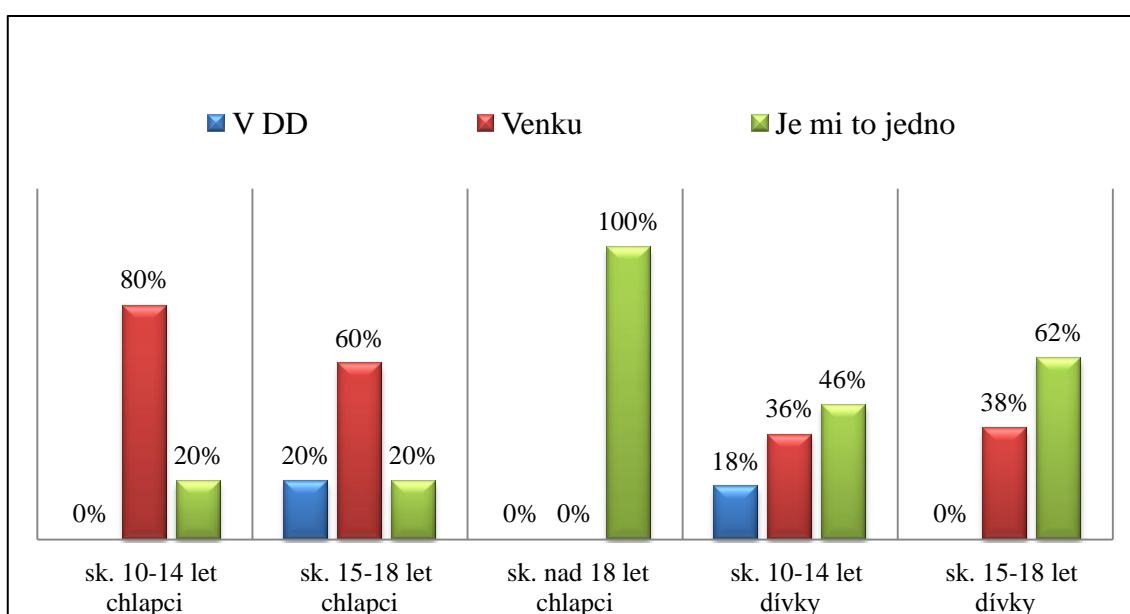

Z grafu jednoznačně vyplývá, že většina dětí tráví volný čas nejraději se svými kamarády. Velké rozdíly nejsou ani mezi pohlavím, ani mezi jednotlivými věkovými kategoriemi. 2 chlapci starší 18 let, uvedli, jako další možnost trávení volného času s někým jiným. 1 dívka v kategorii 15 – 18 let tuto možnost uvedla taktéž. Ve všech třech případech se jedná o partnerský vztah. Pouze 1 chlapec do věku 18 let uvedl, že nejraději tráví vztah s někým jiným než s kamarády, vychovateli nebo sám. Ani jedna dívka z kategorie 10 – 14 let, volbu trávit čas s někým jiným, neuvedla. Poměrně nízký počet dětí preferuje trávení volného času s vychovateli – z celkového počtu oslovených tuto preferenci uvedlo pouze 6 dětí, tj. necelých 16%. Vzhledem k tomu, že oslovanou skupinou byly děti převážně pubescentního a adolescentního věku, je přirozené, že svůj volný čas nejraději tráví se svými vrstevníky. Dvě dívky zvolily variantu „s kamarády“ a zároveň „sama“, s dovětkem „jak kdy, podle nálady.“

Položka č. 7

Kde nejrady trávíš volný čas?

	V DD	Venku	Je mi to jedno
chlapci 10-14 let	0	4	1
chlapci 15-18 let	2	6	2
chlapci nad 18 let	0	0	4
dívky 10-14 let	2	4	5
dívky 15-18 let	0	3	5

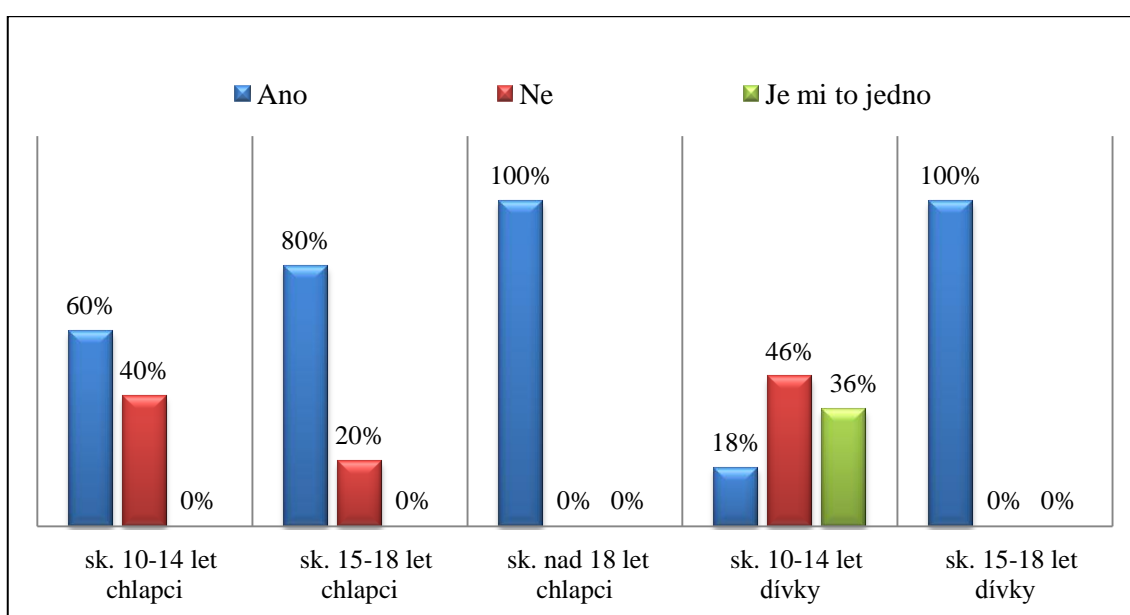

Možnost trávení volného času v DD (bylo myšleno v budově domova) volilo minimum respondentů, a to pouze 20% (2) chlapců mezi 15 – 18 rokem a 18% (2) dívek ze skupiny 10 – 14 let. Častější odpovědí byla možnost „venku“. Uvedlo ji 80% (4) chlapců 10 – 14 let, 60% (6) 15 – 18 let, 36% (4) dívek ve věku 10 – 14 let a 38% (3) ve skupině 15 – 18 let. Děti, kterým je jedno, kde tráví volný čas bylo poměrně stejně jako těch, kteří uvedli, že nejrady tráví volný čas venku. Všem čtyřem chlapcům nad 18 let je jedno, kde tráví volný čas. Stejně tak 20% (1) chlapců ze skupiny 10 – 14 let a 20% (2) za skupiny 15 – 18 let. U dívek tato odpověď převažovala v obou věkových kategoriích. Skupina mladších dívek odpověděla ve 46% (5), skupina starších dívek v 62% (5).

Položka č. 8

Chtěl (a) bys trávit více času mimo DD?

	Ano	Ne	Je mi to jedno
chlapci 10-14 let	3	2	0
chlapci. 15-18 let	8	2	0
chlapci nad 18 let	4	0	0
dívky 10-14 let	2	5	4
dívky 15-18 let	8	0	0

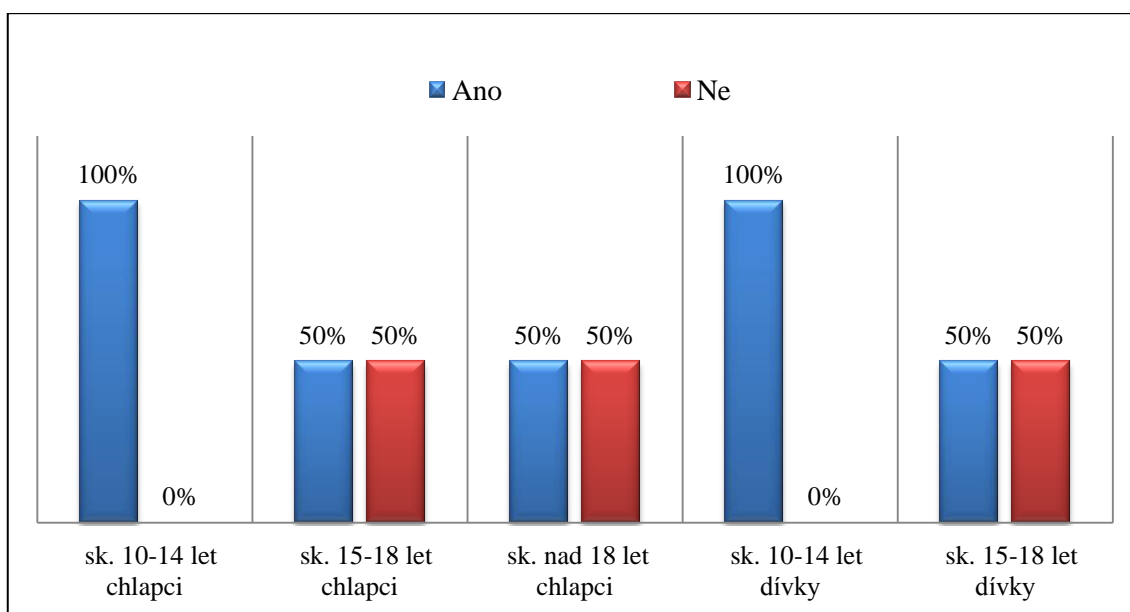
Z grafu je zřejmé, že téměř všichni dotazovaní by chtěli trávit více času mimo místo dětského domova. Především starší jedinci, bez rozdílu pohlaví, volili možnost odpovědi „ano“. 100% (4) dotázaných chlapců nad 18 let, i 100% (8) dívek ve věku 15 – 18 let. Ve stejné věkové kategorii chlapců bylo 80% (8), kteří by také raději pobývali více mimo místo DD. 60% (3) z dotazovaných chlapců mezi 10 – 14 rokem odpovědělo také „ano“, 40% (2) nechtějí trávit více času mimo místo DD. 46% (5) dívek mezi 10 – 14 rokem nechce trávit čas mimo dětský domov, pouze 18% (2) z nich by chtělo pobývat více mimo místo dětského domova a 36% (4) je to jedno.

Z celkového počtu 38 respondentů jich 25, tj. 65,8%, odpovědělo, že by chtěli trávit více času mimo místo dětského domova.

Položka č. 9

Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

	Ano	Ne
chlapci 10-14 let	5	0
chlapci 15-18 let	5	5
chlapci nad 18 let	2	2
dívky 10-14 let	11	0
dívky 15-18 let	2	2

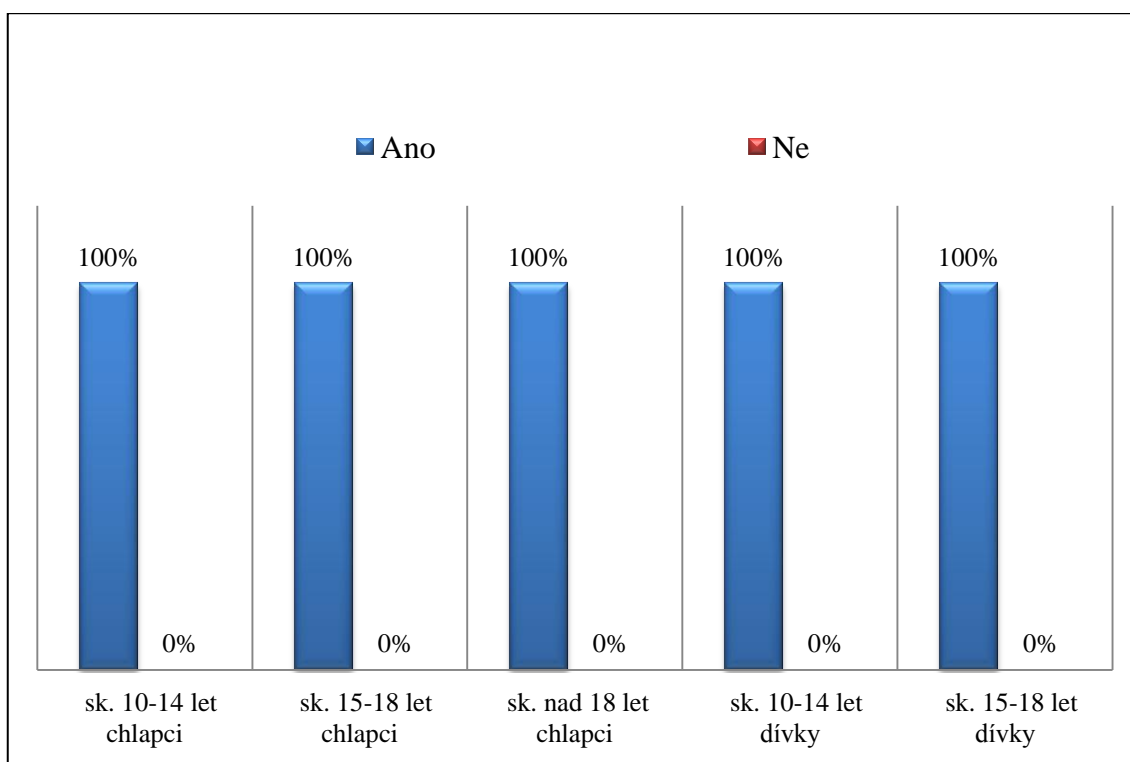

V zájmových útvarech je organizováno 100% (5) chlapců ve věku 10 – 14 let, 50% (5) ve věku 15 – 18 let, stejně jako chlapců nad 18 let – 50% (2). Děvčat 10 – 14 let 82% (9) a 50% (4) děvčat starších 15 let. V kroužcích je zapojeno 25 dětí, tj. 65,8% z celkového počtu 38 dotazovaných.

Položka č. 10

Kroužky sis vybral (a) sám (a)?

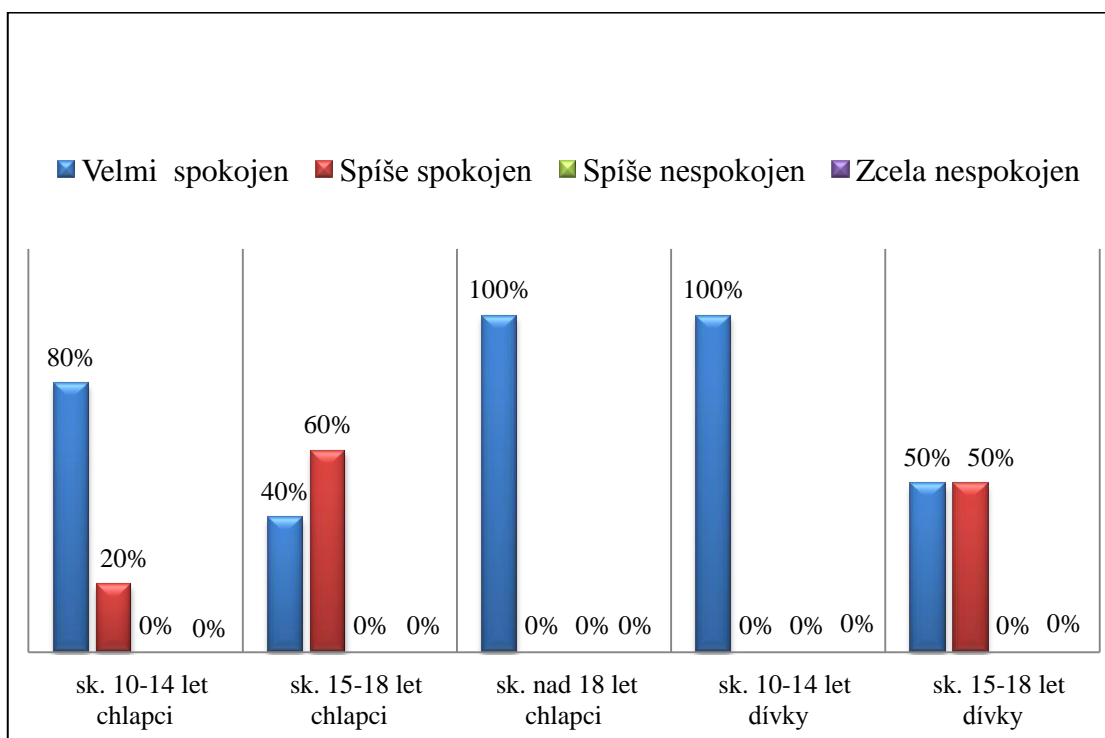
	Ano	Ne
chlapci 10-14 let	5	0
chlapci 15-18 let	10	0
chlapci nad 18 let	4	0
dívky 10-14 let	11	0
dívky 15-18 let	8	0

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, kdo se nejvíce podílel na výběru zájmových kroužků, zda to byli vychovatelé, děti společně s vychovateli nebo samy. Z grafu je jasně dána jednoznačná odpověď – všechny děti si kroužky vybraly samy.

Položka č. 11 **Jsi spokojen (a) s nabídkou a kvalitou zájmových kroužků?**

	Velmi spokojen	Spíše spokojen	Spíše nespokojen	Zcela nespokojen
chlapci. 10-14 let	4	1	0	0
chlapci 15-18 let	4	6	0	0
chlapci nad 18 let	4	0	0	0
dívky 10-14 let	11	0	0	0
dívky 15-18 let	4	4	0	0

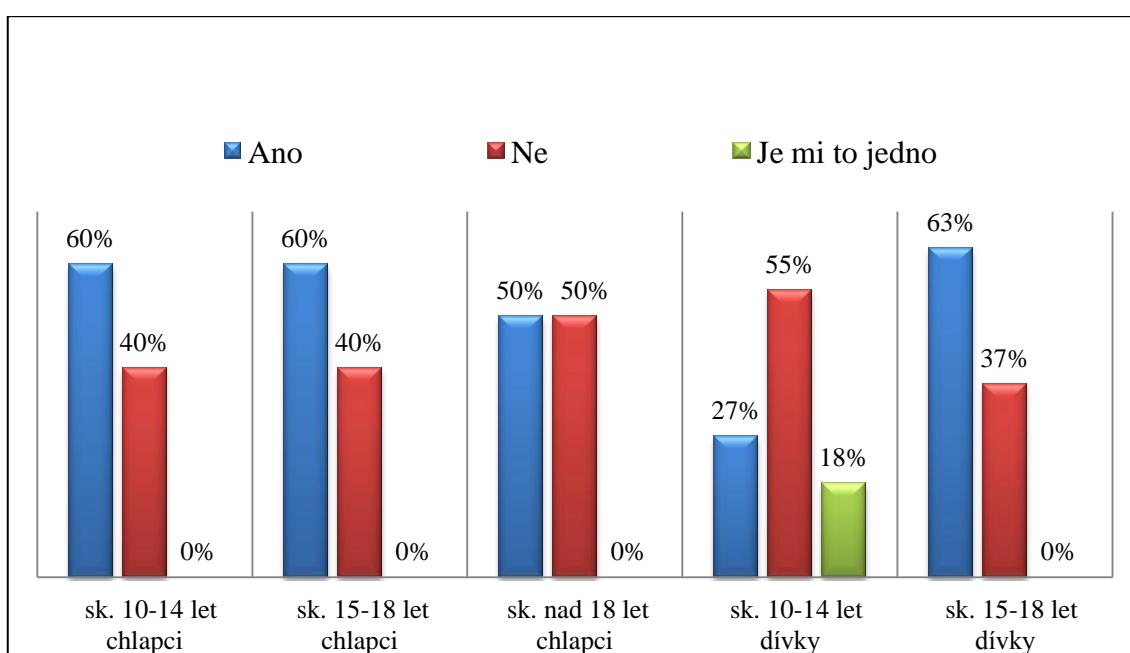

Většina respondentů je s kvalitou zájmových kroužků velmi spokojena. Ve skupině chlapců nad 18 let jsou oba chlapci (100%), kteří navštěvují kroužek, velmi spokojeni. Stejně i všech 10 dívek (100%) ve věku 10 – 14 let je velmi spokojeno. Chlapci v kategorii 10 – 14 let jsou velmi spokojeni v 80% (4), 1 chlapec (20%) je spíše spokojen. 60% (6) chlapců ve věku 15 – 18 let je spíše spokojeno, 40% (4) je velmi spokojeno. Dívky 15 – 18 let: ve čtyřech případech, tj. 50%, odpověděly, že jsou velmi spokojené, 50% (4) jsou spíše spokojené. Převaha odpovědí, že jsou děti velmi a spíše spokojené s kvalitou kroužků, a absence odpovědí „spíše nespokojen“ a „zcela nespokojen“, koresponduje s předešlými odpověďmi, ve kterých všechny děti uvedly, že si zájmové kroužky vybíraly samy, což je jistě důvodem jejich spokojenosti.

Položka č. 12

Chtěl (a) bys chodit do kroužku mimo DD (např. v jiném městě)?

	Ano	Ne	Je mi to jedno
chlapci. 10-14 let	3	2	0
chlapci 15-18 let	6	4	0
chlapci nad 18 let	2	2	0
dívky 10-14 let	3	6	2
dívky 15-18 let	5	3	0

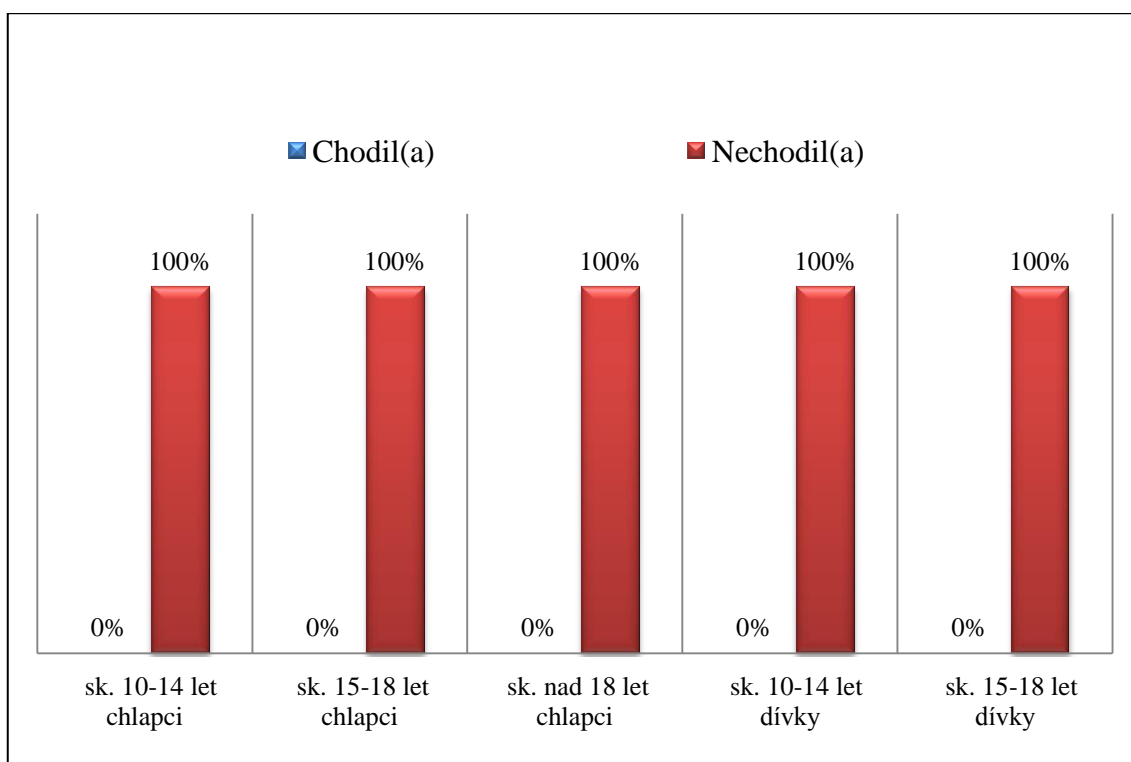

Z grafu je patrné, že odpovědi na tuto otázku nejsou jednoznačné. Procentuální shoda odpovědí je u chlapců ve věkových kategoriích 10 – 14 let a 15 – 18 let. 60% by chtělo navštěvovat kroužek v jiném městě, 40% nechtělo. 50% (2) chlapců nad 18 let odpovědělo „ano“ a 50% (2) odpovědělo „ne“. Z dotazovaných dívek ve věku 10 – 14 let, 27% (3) odpovědělo, že by chtělo navštěvovat kroužky mimo dětský domov, 55% (6) nechtělo a 18% (2) uvedlo, že jim je jedno, kde zájmový kroužek navštěvují. Dívky v kategorii 15 - 18 let by v 63% (5) chtěly navštěvovat kroužek jinde, 37% (3) nechtělo. Ačkoli bylo u předešlé položky zjištěno, že děti jsou s nabídkou a kvalitou kroužků velmi a spíše spokojené, chtěly by navštěvovat kroužky i externí. Dle mého názoru je to dáno, tím, že by chtěly více trávit jakýkoliv čas mimo místo DD.

Položka č. 13

Před nástupem do DD jsem do kroužku:

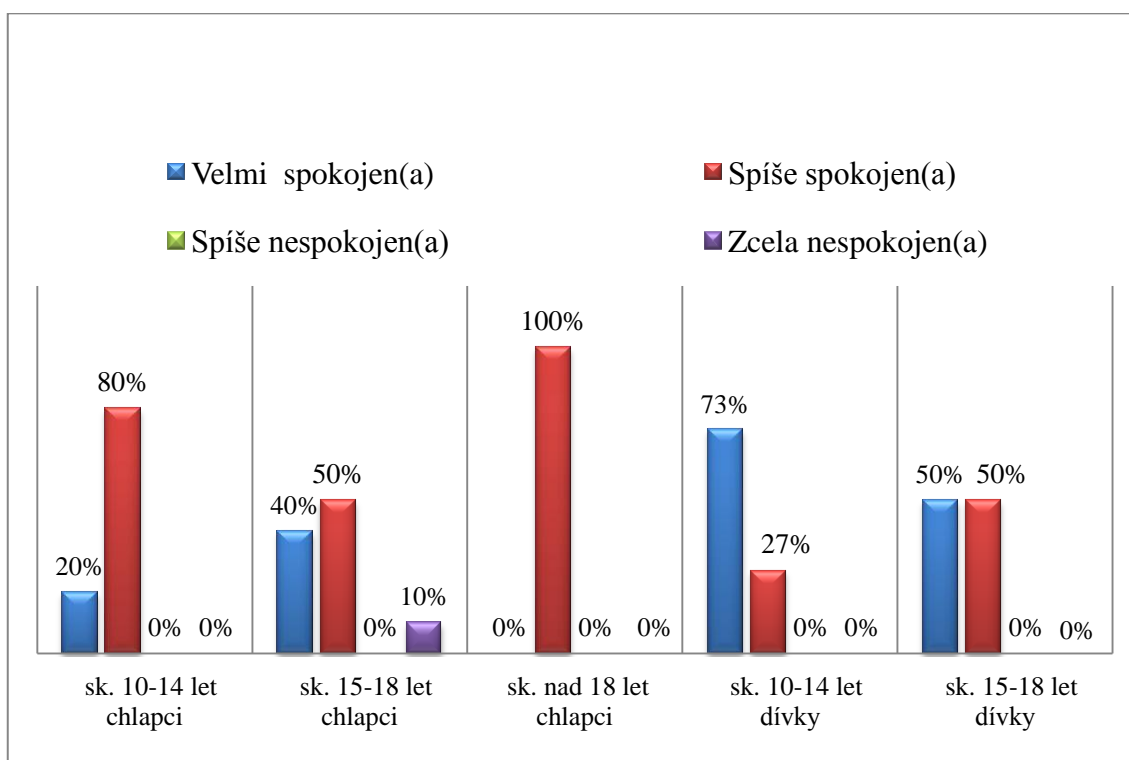
	Chodil (a)	Nechodil (a)
chlapci 10-14 let	0	5
chlapci 15-18 let	0	10
nad 18 let chlapci	0	4
dívky 10-14 let	0	11
dívky 15-18 let	0	8

Z grafu je jednoznačně patrné, že nikdo z oslovených respondentů nenavštěvoval před umístěním do dětského domova zájmový kroužek.

Položka č. 14 **Jsi spokojen (a) s možnostmi využívání volného času v DD?**

	Velmi spokojen (a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen (a)	Zcela nespokojen (a)
chlapci 10-14 let	1	4	0	0
chlapci 15-18 let	4	5	0	1
chlapci nad 18 let	4	0	0	0
dívky 10-14 let	8	3	0	0
dívky 15-18 let	4	4	0	0

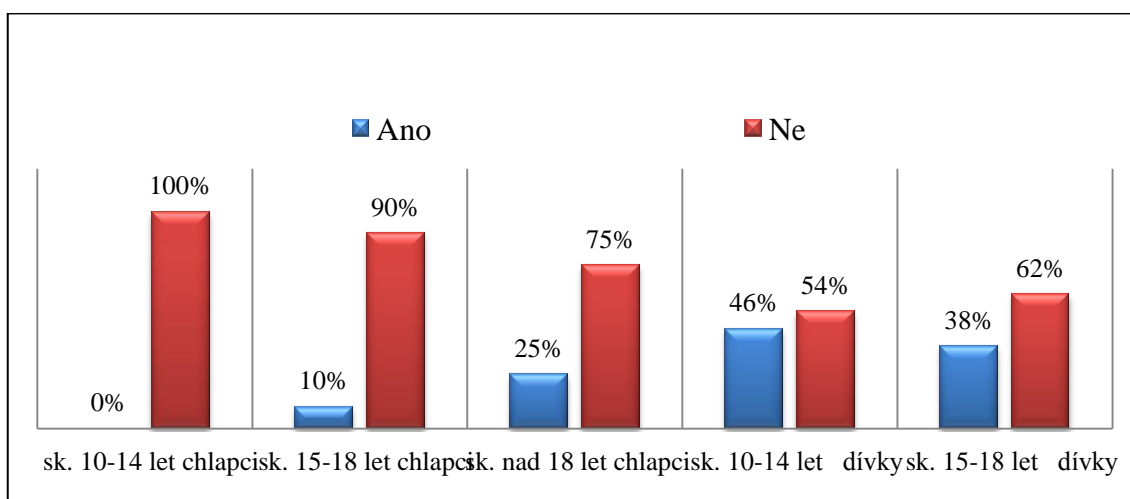
Převážně kladně hodnocena je možnost využívání volného času. Ve všech skupinách je nejčastěji zvolena odpověď „spíše spokojen (a)“. 73% (8) dívek ve věku 10 – 14 let je velmi spokojeno. Odpověď „velmi spokojeno“ volilo také 50% (4) dívek ve věku 15 – 18 let, 40% (4) chlapců v kategorii 15 – 18 let a 20% (1) mezi 10 – 14 rokem. V jednom případě byla chlapcem ve věku 15 – 18 let uvedena odpověď „zcela nespokojen“. Z celkového počtu bylo v 21, tj. 55%, případech odpovězeno „velmi spokojen“ a 16 respondentů, tj. 42,1%, odpovědělo „spíše spokojen“.

Položka č. 15

Chtěl (a) bys něco změnit na využití a možnostech trávení volného času v DD?

Pokud ano, napiš co.

	Ano	Ne
chlapci 10-14 let	0	5
chlapci 15-18 let	1	9
chlapci nad 18 let	1	3
dívky 10-14 let	5	6
dívky 15-18 let	3	5

Chlapci, zřejmě vzhledem k tomu, že neradi píší, většinou odpovídali „ne“, ačkoli v předešlé položce byla 1x zaškrtnuta varianta odpovědi „zcela znepokojen“. Respondent nevedl, co, a proč, by chtěl změnit na využití a možnostech trávení volného času v domově. Dívky ve skupině 10 – 14 let ve dvou případech uvedly, že by chtěly změnu, ale nevedly jakou. Zbývající tři uvedly: více návštěv kina, divadla, více jezdit na plavání do bazénů. Dívky 15 – 18 let napsaly: více chodit do kina, ale bez vychovatelů – sama s přítelem, být víc s kamarády z „učňáku“, jezdit více na nákupy do nákupních center, více chodit do společnosti, více jezdit domů, mít více peněz, jedna odpověď dívky byla překvapující, i z toho důvodu, že se netýkala tématu volného času, ale zřejmě dívku situace trápí a proto odpověděla, tak, jak odpověděla: „*chtěla bych novou fasádu pro náš domov.*“

Ověření hypotéz.

Hypotéza č. 1 **Volný čas děti nejraději tráví na počítači, dále pak sledováním televize a filmů na DVD se potvrdila zčásti.** Děti skutečně ve volném čase nejvíce preferují činnosti na počítači. Ve svých odpovědích to uvedlo 100% chlapců bez rozdílu věku, 46% mladších dívek a 75% dívek starších. Z celkového počtu respondentů byla tato činnost uvedena v 80%.

Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že 66% dětí ve volném čase ráda sportuje a „pouze“ 42% dává přednost sledování televize a filmů na DVD. Tomuto faktu zajisté přispívá i to, že děti jsou ke sportu vedené a mají pro sportování výborné podmínky.

Hypotéza č. 2 **Většina dětí navštěvuje některý z nabízených zájmových kroužků a je spokojena s jejich nabídkou a kvalitou** byla **potvrzena.** V zájmových kroužcích je zapojeno 25 dětí, tj. téměř 66% z dotázaných. Ve svých odpovědích uvedlo 12 chlapců a 15 dívek, bez věkového rozlišení, že je s nabídkou a kvalitou kroužků velmi spokojeno. Procentuelně vyjádřeno – 71% dětí je velmi spokojeno. Absence odpovědí, že jsou nespokojené, je jistě potěšitelná pro všechny dospělé, kteří kroužky zajišťují či vedou.

Otázkou, zda děti navštěvovaly nějaký zájmový kroužek před umístěním do dětského domova, jsem chtěla ověřit hypotézu č. 3 - **Minimální počet dětí před umístěním do DD byl zapojen v zájmovém kroužku.** Tato hypotéza byla potvrzena. Osobně jsem nepředpokládala, tak jednoznačnou odpověď a fakt, že nikdo z dotázaných dětí nikdy nechodil do zájmového kroužku.

Hypotéza č. 4 **S možnostmi využívání volného času v DD jsou děti spokojené,** byla rovněž **potvrzena.** 21 respondentů, tj. 55%, uvedlo, že jsou velmi spokojené, 12 respondentů, tj. 32% je spíše spokojeno.

Závěr

Bakalářská práce, zabývající se tématem volného času a volnočasových aktivit dětí v Dětském domově Ledce, se skládá z části teoretické a z části praktické. V teoretické části jsem uvedla definici volného času, tak, jak ho definují někteří čeští pedagogové, popsala jeho funkce a principy výchovy ve volném čase. V další kapitole bylo zpracované téma ústavní a ochranné výchovy s její charakteristikou a stručnou charakteristikou školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

V praktické části jsem se snažila seznámit čtenáře s historií a charakteristikou dětského domova v Ledcích, s prací vychovatele, se životem a sociálními aspekty dětí umístěných v dětském domově. Podala jsem přehled o zájmových kroužcích, které děti navštěvují, o projektech uskutečňovaných v dětském domově, dále pak o možnostech a způsobech využívání volného času v rámci rodinných skupin.

Praktická část dále představovala vlastní výzkumné šetření, jehož hlavním cílem bylo zjistit spokojenost dětí s možnostmi trávení volného času a nabídkou zájmových kroužků, zda se dětem jeví dostatečná a jsou s ní spokojené. Na základě získaných dat jsem tak mohla potvrdit či vyvrátit mnou stanovené hypotézy.

Ve své práci jsem již zmínila, že dětem je poskytováno široké spektrum možností jak a kde trávit volný čas. Uvedla jsem, že mají na výběr z několika kvalitních a různorodých zájmových kroužků. Že snahou všech dospělých je, aby dětem vytvářeli podmínky pro smysluplné využívání volného času, vždy s ohledem na individualitu každého jedince, s cílem dosáhnout spokojenosti dítěte, a tím zároveň i spokojenosti vychovatele.

Výsledky výzkumného šetření dokazují, že děti jsou s těmito možnostmi, způsoby, s nabídkou a kvalitou kroužků, celkově spokojené. Ze zpracovaných dat, ale zároveň vyplynulo přání dětí, trávit více času mimo místo dětského domova.

S výsledky šetření jsem seznámila vedení dětského domova, kolegy i děti.

S ředitelem DD jsem projednávala zájem dětí o možnostech zapojení do externích kroužků a trávení volného času mimo místo našeho domova. Bohužel, v současné době nelze dětem vyhovět, nejen z organizačních důvodů, ale zvláště, z důvodů finančních.

Děti, především starší dívky, ve svých připomínkách, co by chtěly změnit na využití a možnostech trávení volného času v DD, uváděly více návštěv kin, divadel, nákupních center apod. Pokud, ale vychovatelé navrhnou, že mohou jet do kina a vstupné si uhradit samy, příliš se jim tato varianta nezamlouvá.

To vedlo vedení k tomu, že rozhodlo, aby skupinový vychovatelé se staršími dětmi uvedli k diskuzi téma finanční gramotnosti a optimálního využívání osobního kapesného. Aby dětem více nastínili financování provozu DD, zájmových kroužků, volnočasových aktivit a zdůraznili finanční podporu od sponzorů, bez kterých by se převážná část kroužků, výletů, pobytů a ostatních akcí spojené s využíváním volného času a volnočasových aktivit, neobešla.

Osobní přínos této bakalářské práce vidím ve zjištění, že práci, kterou vykonávám, činnosti a aktivity, které dětem spolu s kolegy nabízím, mají smysl, jsou dětmi vnímány převážně pozitivně a výsledky výzkumného šetření jsou tak i určitým oceněním mé práce a práce všech zúčastněných ve výchovném procesu.

Seznam použité literatury

1. BALVÍN, Jaroslav a kol.: *Romové a dětské domovy: sborník z 8. setkání Hnutí R v Děčíně a ve Františkově nad Ploučnicí ve dnech 11. -13. dubna 1997.* Ústí nad Labem: Hnutí R, 1997. 135 s. ISBN 80-902149-4-0
2. BALVÍN, Jaroslav. *Romové a volný čas: sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně, Pedagogická fakulta Masarykova univerzity, Kulturní a vzdělávací středisko pro romské děti a rodiče: 17. -18. října 1997.* Ústí nad Labem: Hnutí R, 1997. 155 s. setkání Hnutí R, ISBN 80-902149-5-9
3. HÁJEK, Bedřich. HOFBAUER, Břetislav. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy. Vyd. 1.* Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
4. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1.* Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5
5. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky.* Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3
6. Kronika Dětského domova Ledce.
7. MATOUŠEK, Oldřich. KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence. Vyd. 2.* Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X
8. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce.* Praha: Portál, 2007. 312 s. ISBN 978-80-7367-331-4
9. NĚMEC, Jiří; VOJTOVÁ, Věra. *Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním.* Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-191-1
10. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Vyd. 4.* Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-423-6
11. VOCILKA, Miroslav. *Dětské domovy v České republice I., Teoretická východiska.* Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1999. ISBN 80-902667-6-2.

Internetové zdroje:

1. ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. 2. 2002 o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči a o změně dalších zákonů. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>
2. ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. 6. 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>
3. ČESKO. Ministerstvo, školství, mládeže a tělovýchovy MŠMT, © Dostupné z: www.mpsv.cz/files/clanky/16365/roценка_2012.pdf [Online]. 2006 [cit. 2013-12-02].
4. ČESKO. Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007. Dostupné z: www.aplikace.msmt.cz/HTM/Koncepce_ml.ht [Online] [cit. 2014-01-18]
5. <http://www.ddledce.cz/deska.php?action=zprava>[Online] [cit. 2014-01-09]
6. Kronika dětského domova v Ledcích.

Příloha

Dotazník

Milé děti,

dovolte mi, abych vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku. Zároveň vás prosím o co možná nejpravdivější a nejpřesnější odpovědi. Dotazník je anonymní, svá jména neuvádějte.

U jednotlivých otázek vyberte jednu, v některých případech, podle Vašeho uvážení, více odpovědí a zakroužkujte.

Vaše odpovědi mi poslouží jako podklad k vypracování bakalářské práce, která se zabývá tématem využití Vašeho volného času zde v dětském domově. Cílem je zjistit, jak nejraději trávíte volný čas, zda navštěvujete některý zájmový kroužek ve Školním klubu Zámeček, jestli jste s nabídkou spokojené a vyhovuje Vám. Na konci dotazníku můžete uvést své názory, připomínky a přání týkající se daného tématu. Jestliže dojde k zjištění Vaší výrazné nespokojenosti s možnostmi a využití trávení volného času, budu o problému informovat vedení domova a společně se budeme snažit o nápravu.

Děkuji Vám za čas, který jste věnovali k vyplnění tohoto dotazníku.

Otázka č. 1

Jsi:

- a) Chlapec
- b) Dívka

Otázka č. 2

Uved' svůj věk

Otázka č. 3

Myslíš si, že máš volného času:

- a) Málo
- b) Přiměřeně
- c) Hodně
- d) Nedovedu posoudit

Otázka č. 4

Nudíš se?

- a) Často
- b) Někdy
- c) Nikdy

Otázka č. 5

Ve volném čase nejraději:

- a) Koukám na televizi, DVD, video
- b) Jsem na počítači, hraji hry na počítači, poslouchám hudbu na počítači, komunikuji na sociálních sítích
- c) Sportuji
- d) Hraji si s kamarády
- e) Hraji si sám
- f) Povídám si s kamarády, s vychovateli
- e) Jiná činnost – napiš jaká

Otázka č. 6

S kým nejraději trávíš volný čas v DD?

- a) S kamarády
- b) S vychovateli
- c) Sám (a)
- d) S někým jiným

Otázka č. 7

Kde nejraději trávíš volný čas?

- a) V domově
- b) Venku
- c) Je mi to jedno

Otázka č. 8

Chtěl bys trávit více času mimo místo DD

- a) Ano
- b) Ne
- c) Je mi to jedno

Otázka č. 9

Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, kolik?

- a) Ano -
- b) Ne

Otázka č. 10

Kroužky sis vybral (a) sám (a)?

- a) Ano
- b) Ne

Otázka č. 11

Jsi spokojen (a) s nabídkou a kvalitou zájmových kroužků?

- a) Velmi spokojen
- b) Spíše spokojen
- c) Spíše nespokojen
- d) Zcela nespokojen

Otázka č. 12

Chtěl (a) bys chodit do kroužků mimo DD (např. v jiném městě)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Je mi to jedno

Otázka č. 13

Před umístěním do DD jsem do kroužku:

- a) Chodil (a)
- b) Nechodil (a)

Otázka č. 14

Jsi spokojen (a) s možnostmi využívání volného času v DD?

- a) Velmi spokojen
- b) Spíše spokojen
- c) Spíše nespokojen
- d) Zcela nespokojen

Otázka č. 15

Chtěl (a) bys něco změnit ve využívání a možnostech trávení volného času v DD?

Pokud ano, napiš co.

- a) Ne
- b) Ano

Ještě jednou Vám děkuji.